

KĄ PASAKĖ ČESLOVAS MILOŠAS

Priimdamas garbės daktaro diplomą Vytauto Didžiojo universitete 1992 m. gegužės 28 d.

Jūsų Magnificencija Rektoriau, garbūsiai Senate ir visi čia esantys svečiai.

Nemaniau, kad gyvensiu pakankamai ilgai ir dar galėsiu pamatyti Lietuvą. Žinojau, kad imperijos nėra amžinos, tačiau sovietinę imperiją rėmė ne tikrai didžiulė armija ir galingiausias pasaulyje policijos aparatas, bet ir daugelio Vakarų intelektualų protai bei plunksnos. Nuolatos nesutardamas su jais, nebuvau linkęs važiuoti į Maskvą ir okupuotas šalis, ir dabar esu laimingas, kad man lemta atsirasti laisvoje Lietuvoje. Atkakliai verždamiesi į nepriklausomybę, lietuviai ją pasiekė. Dovydo ir Galijoto dvikova baigėsi Galijoto pralaimėjimu.

Esama ypatingų priežasčių, dėl kurių ypač džiaugiuosi, gaudamas šį garbingą vardą Vytauto Didžiojo universitete. Tarp tos aukštosios mokyklos profesorių ir rektorių žymią vietą užėmė Mykolas Roemeris, kurio politinė mintis tebėra plačia ir drąsaus požiūrio į tautinį klausimą pavyzdys. Vytauto Didžiojo universitetui savaip priklauso ir kita galinga asmenybė.

Čia kadaise gavo garbės daktaratą Oskaras Milašius, kuris, nors būdamas tik tolimas mano giminaitis, traktavo mane kaip sūnų ir visam laikui paveikė mano kūrybą.

Štai artėja į galą mano šimtmetis, masinių beprotybių ir masinių nusikaltimų šimtmetis. Koks bus dvidešimt pirmasis šimtme-

tis, priklauso nuo tų, kurie jame gyvens ir veiks, tiek nuo mano studentų Amerikoje, tiek ir nuo jaunuomenės, studijuojančios šiame universitete. Man rodosi, kad mes visi, ir čia Europoje, ir kituose žemynuose, įžengiamė į laikotarpį, kurio du svarbius bruožus galima nusakyti jau dabar. Pirmiausia, dėl techninės pažangos mūsų planeta staigiai sumažėjo, ir papročių, mados, pramogų, meninių pomėgių vienodėjimas darysis ryškesnis negu įvairių kraštų skirtingumai. Drauge lukštenasi "globalinė sąmonė", suvokimas, kad visai žmonijai gresia žemės ir jūrų apnuodijimas. Antra, reikšmingas artėjančio laikotarpio požymis bus gili dvasinė krizė. Tos krizės ženklus galime stebėti jau šiandien, ir jie liudija, kad krizė bus ilga. Kadangi jau nebe pirmi metai apie tai mąstau ir rašau knygas, galėčiau taisyti ilgai svarstyti: bus gana, jeigu čia priminsiu, jog devynioliktojo šimtmečio pabaigoje Friedrich Nietzsche pranašavo "europinio nihilizmo" išgalėjimą, ir būtų sunku tvirtinti, jog jis labai apsiriko.

Ilgai gyvendamas Ramiojo vandenyno pakrantėje, ne sykį būdavau klausimasis, kas man yra Lietuva. Atsakydavau, jog tai pirmiausia mano vaikystės spalvos, pavidalai, kvapai. Nes vis viena, kur klaidžiojame, kokiuose kraštuose apsistojame – patvariausia mūmose lieka visa tai, kas įsiskverbė į mus anksti, kai pirmąsyk atradome pasaulį.

Stasio Girėno gimtasis namas ir muziejus Vytogalos kaime, Šilalės rajone

Pr. Jogas nuotr.

Kalifornijos kraštovaizdžiai anaipol neprimena Nevėžio slėnio, kuriame gimiau. Žemė yra dyka, saulės nudeginta, sausa ir augina derlių tik dirbtinai drėkinama. Net miškai atrodo tarsi dykuma, apžėlus medžiais. O vis dėlto, sergėdamas atmintyje švelnias lietuviškas kalvas, žalius laukus, miškus, upes, norom nenorom alsavau mane siaučiančiu rūstumu ir didybe, kol pagaliau mano poezijoje keistai susitiko ar net susiliejo į viena Lietuvos reginiai su Kalifornijos reginiais.

Taigi Lietuva man buvo gamta, bet ne tik gamta. Mokyklos ir universiteto metus praleidau Vilniuje ir manau, jog tuo pačiu buvau dosniai apdovanotas. Vilnius buvo kelių kalbų ir daugelio tikėjimų miestas su katalikų ir evangelikų bažnyčiomis, cerkvėmis, sinagogomis, netgi su mečete ir karaimų kenese. Tokiame mieste mokiausi suprasti įvairiausių jaudrumų bei

(Nukelta į 8 psl.)

VLIKO IŠKILMINGAS SEIMAS VILNIUJE

Algirdas Budreckis

1992 m. gegužės 30 d. Vyriausias Lietuvos išlaisvinimo Komitetas (VLIKAS) sušaukė savo paskutinį ir kartu simbolinį seimą – posėdį Vilniuje. Į Lietuvos vidaus reikalų ministerijos sporto ir kultūros rūmų didžiąją salę, Žirmunuose, susirinko Vliko valdybos nariai, Vliką sudarančių grupių atstovai, Lietuvos Aukščiausios tarybos ir Vyriausybės atstovai, Lietuvos žurnalai bei visuomeninių organizacijų veikėjai. Viso sugrūžėjo 800 žmonių.

Iškilmingą posėdį atidarė Vliko vicepirminys Vytautas Jokūbaitis, kuris pakvietė Vliko pirmąją, dr. Kazį Bobelį. Vliko pirmininkui pasveikinus susirinkimą, buvo sudarytas posėdžio prezidiumas iš Vytauto Jokūbaitio, Nijolės Ambrazaitytės ir Eugenijaus Bartkaus. Lietuvos disidentas ir Sibiro kankinys prel. Kazimieras Vasiliauskas tarė seimui pritaikytą invocaciją.

Pirmas kalbėtojas buvo Lietuvos AT pirm. prof. Vytautas Landsbergis, kuris susirinkusiems išdėstė Vliko nuopelnus kovoje už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą. Po jo kalbėjo Lietuvos ministras pirmininkas Gediminas Vagnorius, pabrėždamas esamas problemas, tiek vidaus, tiek užsienio, su kuriomis yra susidūrę vyriausybė. Savo kalboje Vliko pirm. dr. Bobelis supažindino seimo dalyvius su Vliko atliktais darbais. Jo kalba buvo prasminga ta-

me, kad daugelis Lietuvos visuomenininkų pirmą kartą gyvu žodžiu girdėjo apie išėivijos pastangas atstatyti nepriklausomą Lietuvą. Jo kalbą sekė ovacijos.

Buvo daug organizacijų norinčių pasveikinti Vliką žodžiu. Deja, jų buvo tiek daug, kad prezidiumo pirmininkai buvo priversti padaryti atranką. Seimą sveikino Sąjūdžio, Lietuvos partizanų atstovai, Tautininkų pirm. R. Smetona, o iš JAV organizacijų Laisvės Kovotojų Sąjogos Jonas Jurkūnas, SLA prezidentas dr. Vytautas Dargis ir Alto pirmininkas Grožvydas Lazauskas. JAV ambasados vardu sveikino seimą ambasadoriaus pavaduotojas Algis Rimas.

Aukščiausios Tarybos pirm. prof. Vyt. Landsbergis įteikė kiekvienam Vliko valdybos nariui ir Alto pirmininkui padėkos pažyminį.

Posėdžio kulminacija buvo Vliko Vilniaus Seimo Deklaracija, kurią su įsijautimu perskaitė AT deputatė ir Seimo rengimo komiteto atstovė Nijolė Ambrazaitytė. Seimą uždarė visų dalyvių Lietuvos himno sugiedojimas.

VLIKO – VILNIAUS SEIMO DEKLARACIJA

Po 48 metų Lietuvos laisvės veiklos Lietuvos Respublikos pritarimu Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas (VLIKas), sukurtas 1943 metų lapkričio 25 dieną, lietuviškoms demokratinėms partijoms ir rezistenciniams – pasipriešinimo

(Nukelta į 12 psl.)

Nobelio premijos laureatas Česlovas Milošas įvelkamas į akademinį rūbą Vytauto Didžiojo Universitete gaunant garbės daktaro diplomą.

Girdėta iš Vilniaus

Balys Gaidžiūnas

• **AUKŠČIAUSIOJOJ TARYBOJ KAIP IR SUTARTA,** kad seimo rinkimai turi įvykti spalio mėn. 25 d. Tai buvo sutarta vienam posėdyje, o kitą dieną tie patys atstovai pradėjo atsisakinti, kad dėl būsimų rinkimų jiems kyla naujų abejonių.

Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas pagrįstai paklausė ar jie, kai reikės daryti galutiną rinkimų dienos nustatymą balsuosią, ar nebalsuosią, nes reikia 2/3 balsų, kad nutarimas įsigaliotų. Atsakymo negauta. Taigi dar tvirtai parašyti, kada rinkimai į Lietuvos seimą įvyks, dar negalima.

• **PIRMOJI IŠ BALTIJOS VALSTYBIŲ – ESTIJA JAU ĮSIVĖDĖ SAVO PINIGUS.** Tai labai paskatino, kad savus pinigus greit įsivestų ir Lietuva. Taigi savų pinigų įsivėdimo karštingė jau pradėjo sirgti daugelis Vilniaus, o po to ir kitų vietų gyventojai.

• **Į LENKIJĄ LIETUVOS AMBASADORIUM PASKIRTAS DAINIUS JUKNEVIČIUS.** Apie naują ambasadorių kol kas dar neteko nieko plačiau sužinoti.

Ta pačia proga visi, kurie klausio Vilniaus radijo žinių laidas lietuvių kalba, skundžiasi, kad naujos pranešėjos taip tas žinias sumala, kad dažnai negali suprasti apie ką eina kalba.

• **IŠ LIETUVOS PAJŪRIO – KLAIPĖDOS IR PALANGOS RAJONŲ GAUTA** keli smulkūs pranešimai, kad mažų vietovių oro apsaugos daliniai yra tas vietoves apleidę ir jas atidavę lietuviams. Vieni iš jų išvyko į Kaliningrado, o kiti į St. Peterburgo rajoną.

• **LIETUVOJE RUOŠIAMASI PASTATYTI DIDŽIAJAM KUNIGAİKŠČIUI GEDIMINUI DIDINGĄ PAMINKLĄ.** Šiuo metu Vilniuje, Dailės muziejuje, vyksta paminklų projektų paroda. Joje išstatyta keturi projektai, paruošti skulptorių, architektų ir inžinierių grupių.

• **SVETIMOSIOS KARIUOMENĖS KARIAI,** esantieji Lietuvoje, net jų aukštieji viršininkai, nekreipia jokio dėmesio į lietuvių prašymą neniokoti jų valdžioje esančių pastatų, medžių ir žemės. Ir štai ką apie tai rašo Vilniaus "Lietuvos Aidas":

– Birželio 8 d. Švenčionių rajone esančiame Pabradės kariniame poligone vėl pjaunami medžiai. Du vilkikai su rąstais nuvažiavo Vilniaus, trys – Ignalinos kryptimi. Ar dar ilgai Rusijos kariškiai niokos Lietuvos girias? –

• **MES SPAUSDINAME DIRVOS PIRMAME PUSLAPYJE ČESLOVO MILOŠO KALBĄ,** pasakytą Kaune, jam įteikiant Vytauto Didžiojo Universiteto garbės daktoratą. Ir štai, būnant Varšuvoje, kalbantis su laikraštininkais jis pasakė: "Padarysiu viską, kad lietuvių ir lenkų santykiai būtų geriausi".

Mes manome, kad gal tikrus lenkus Č. Milošas ir gali įtikinti, bet abejojame, kad jam pasisektų gerų santykių keliu nuvesti sulenkėjusius lietuvius...

• **NUO LIEPOS 1-OSIOS LIETUVA TURĖS PIRKTI VIŠĄ REIKALINGĄ NAFTĄ IŠ RUSIJOS LAISVOMIS KAINOMIS,** taip pranešė Energetikos ministerija. Viena tona naftos kainuos apie 11,3 tūkst. rb, o tūkstantis kubinių metrų gamtinių dujų – per 9 tūkst. rb. Šį mėnesį Lietuva už toną naftos Rusijai moka po 6 tūkst. 200 rb. Naftos produktų kainos pakilo vidutiniškai 1,07 karto.

• **BIRŽELIO 7 D. PO ILGŲ DEŠIMTMEČIŲ VĖL DURIS ATVĖRĖ KAUNO ŠV. MYKOLO ARCHANGELO (IGULOS) BAŽNYČIA.** Prieš šv. Mišių, kurias aukėjo kunigas R. Mikutavičius, Nepriklausomybės aikštėje į iškilmingą rikiuotę stojo Lietuvos kariuomenės Kauno įgulos daliniai: komendantas būrys, Savanoriškos krašto apsaugos tarnybos Kauno rinktinės kuopos. "Geležinio vilko" brigados Kauno motodesantinis batalionas, Karininkų kursų, Lietuvos šaulių sąjungos, policijos būriai. Kauno įgulos rikiuotė apėjo ir karius pasveikino į iškilmes atvykę Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas V. Landsbergis bei Krašto apsaugos ministras A. Butkevičius. Po šv. Mišių buvo pašventinta Kauno apskritys komendantūros vėliava, ir AT pirmininkas įteikė ją Kauno apskritys komendantui V. Vilkeliai.

• **PAGERBIANT PROF. STEPONĄ KAIRĮ,** Anykščių krašto sūnų, Nepriklausomybės akto signatarą, pirmąjį VLIKo pirmininką ir visą amžių kovojusį už Lietuvos laisvę, demokratiją ir socialdemokratų pažiūras, jam tėvų sodyboje buvo pastatytas specialiai išdrožtas stogastulpis. Prie pastatyto paminklo, kurį išdrožė tautodailininkas Jonas Tvardauskas buvo skaitomos Stepono Kairio raštų ištraukos iš jo knygų "Lietuva budo" ir "Tau, Lietuva". Iškilmės vyko jo gimtajam Užunvėžių kaime.

Prof. Steponas Kairys yra miręs JAV 1964 m. gruodžio 16 d. New Yorke.

• **VAKARŲ VOKIETIJOJE GYVENANTIS ALFREDAS FRANCKAITIS,** į vokiečių kalbą yra išvertęs daug lietuvių rašytojų kūrinių. Jo į vokiečių kalbą verstas "Anykščių Šilelis", Maironio poezijos ir Mykolaičio – Putino rinktinės yra išleistos Rautenbergo leidyklos. Dabar ruošia Jurgio Zauerveino lietuviškai rašytų eilėraščių rinktinę.

Dabartinis lietuvių, Amerikos piliečių dėmesys bei susirūpinimas, iškilęs ryšium su Lietuvos pilietybės atstatymu, reikalingas detalesnės teisinės analizės bei diskusijų.

Mūsų agentūra atstovauja asmenis turinčius reikalų su U.S. Immigration and Naturalization įstaiga. Susiduria ir su kitomis emigracijos problemomis. Dažnai tenka susidurti ir su įvairiais imigracijos įstatymo aspektais. Todėl manau, bus naudinga ir laiku, kad čia iškelisiu kai kuriuos emigracinio pobūdžio punktus, tikėdamas ryškinti diskusijas šiuo labai srarbiu klausimu, galinčiu turėti toli siekiančių implikacijų lietuviams, o taip pat ir kitų tautybių asmenims, siekiantiems atstatyti daugiau formalius ryšius su savo gimtaisiais kraštais.

JAV tautybės bei pilietybės koncepcija yra labai komplikuota. Ji sąmoningai palikta miglota JAV Konstitucijoje. O taip padaryta todėl, kad anuomet Amerika turėjo vergų ir problemą dėl jų traktavimo. Taip pat neišspręstą atskirų valstijų vis a vis federalinės valdžios klausimą. Tautybės koncepcija dar ligi šiol yra rutiliuojama teismų sistemoje atskirų bylų sprendimais.

Vis dar nėra konstitucinio lygio interpretacijos, kurią gali padaryti tik Aukščiausias Teismas.

Pagal Immigration Law and Procedure (tai imigracijos įstatymų, papildymų ir aiškinimų rinkinys, kuria naudojasi JAV imigracijos įstaigos) kuriuo šis straipsnis pagrįstas, "dviguba pilietybė universaliai pripažįstama kaip nepageidautinas fenomenas...ji teikia galimybę naudoti pilietybę daugiau kaip patogumo ženklą, negu nedalomą lojalumą". Susidarius kai kurioms sąlygoms, asmuo "gali netekti savo Amerikos pilietybės, jeigu jis savanoriškai atliks specifiskus ekspatriacijos veiksmus."

Nesigilinant į detalesnes diskusijas, galima būtų pasakyti, kad asmuo gali balsuoti svetimos valstybės rinkimuose ir neprarasti Amerikos pilietybės. Šis klausimas buvo Aukščiausio Teismo išspręstas Afroyim V. Rusk byloje 5-4 balsų dauguma. Šiuo atveju Amerikos pilietis balsavo Izraelio rinkimuose ir prarado savo pilietybę. Aukščiausias Teismas išsprendė, kad Amerikos pilietybė yra įtvirtinta definicija JAV Konstitucijoje, ir negali būti Kongreso atimta be paties asmens sutikimo.

Kitaip tariant, kad prarastų JAV pilietybę, asmuo

LIETUVOS PILIETYBĖS ATSTATYMAS REIKALINGAS PLATESNĖS ANALIZĖS

Algis Rukšėnas

Tautybių Paslaugų Centro Egzekutyvinis Direktorius, Clevelande

turi tai padaryti aktyvia intencija ir savanorišku veiksmu (mano pabrėžta). Bet lieka klausimas: kas sudaro intenciją ir savanorišką veiksmą (mano pabrėžta).

Tarp kita ko. Kadangi Afroyim balsavo Izraelio rinkimuose, ir pagaliau laimėjo bylą, atgaudamas Amerikos pilietybę, tur būt iš to paplito dažnai girdimos kalbos, kad JAV kategoriškai pripažįsta dvigubą Amerikos–Izraelio pilietybę. Ištikrųjų taip nėra. Afroyim laimėjimas galėjo toki įspūdį sudaryti, bet formaliai šioje byloje buvo tik išspręstas klausimas, kad balsavimas svetimos valstybės rinkimuose yra nepakankamas pagrindas atimti JAV pilietybę, bet ne tai, kad pripažįstama dviguba Amerikos – Izraelio pilietybė.

Amerikos valdžios organams, vykdančioms imigracijos įstatymą Afroyim byla iškėlė daug problemų, nes jie nėra vieningi, kaip šis teismo sprendimas turėtų būti taikomas neaiškiais atvejais, kurie nebuvo teismo išspręsti.

Pagrindinis klausimas yra: kas sudaro Savanorišką atsisakymą" ir kas sudaro "intenciją"? (Čia gal reikėtų pastebėti, kad "relinquishment", kurį lietuviškai vėčiame "atsisakymas", yra plati sąvoka ir turi daug sinonimų, todėl atvira įvairioms interpretacijoms.)

Keliose, vėliau sekusiose bylose buvo nuspręsta, kad "savanoriškumas ir intencija atsisakyti pilietybės gali būti nustatyta pagal įrodymų persvarą."

Svarbu pažymėti, kad diskusijų apie pilietybės netekimą, pagal Immigration Law and Procedure 100 straipsnį, tekste sakoma: La biau siai varginanti (troublesome) sritis, į kurią ateities sprendimai turės rizikuoti (venture) yra dviguba pilietybė (mano pabrėžta.)

Sovietų Sąjungai subyrėjus, ir Rytų Europos šalyse įsigalint demokratijai, o Baltijos valstybėms atstačius savo kraštų nepriklausomybes, atsiradęs gyvas ten gimusių išeivių interesas taip pat atstatyti formalius ryšius su savo gimtaisiais kraštais, neprarandant JAV pilietybės dar Amerikai ne mažą spaudimą. Todėl yra visiškai galimas dalykas, kad JAV kuriame nors šio spau-

dimo taške panorės išbandyti ("to test") dvigubos pilietybės problemą – būtent, kas sudaro "savarankišką" ar "intencinį" pilietybės atsisakymą. "To test" – reiškia su kuria nors byla per teisenos sistemą nueiti ligi Aukščiausio Teismo, ir toliau vadovautis jo išaiškinimu, turinčiu jau konstitucinį lygį.

Balsavimo faktas svetimos valstybės rinkimuose yra nepakankamas pagrindas netekti pilietybės. Tai Aukščiausias Teismas jau išaiškino. Bet užpildymas anketos kito krašto pilietybę gauti bei ištikimybės priesaiką tam kraštui – yra jau skirtingas dalykas, ir turi sąvąje pakankamai neaiškumų, kurie, manau, reikalingi išsamesnių diskusijų. Seka keli pavyzdžiai:

Pagal Immigration Law and Procedure, 1950 m. Aukščiausias Teismas nusprendė, kad savanoriškas svetimos valstybės pilietybės priėmimas buvo priežastimi Amerikos pilietybės netekimo "nepaisant piliečio subjektyvaus geidimo." (mano pabrėžta).

Vėliau sekusiose situacijose, JAV Attorney General pareiškė, kad "kai kurie veiksmai pažeidžia nedalomo lojalumo iškilmingą pasižadėjimą (allegiance) JAV, gali būti stipriai įtikinantis tikslas atsisakyti Amerikos pilietybės".

Kitas Aukščiausio Teismo sprendimas (Vance V. Terrazas) nustatė, kad Konstitucija reikalauja "aiškaus ir įtikinančio įrodymo standarto", kad asmuo turėjo intenciją atsisakyti JAV pilietybės. Intencija gali būti "pareikšta žodžiais, ar nustatyta kaip logiškai išvesta (as fair inference) iš įrodyto elgesio". Toliau teismas sakė, kad "Intencija atsisakyti pilietybės gali būti nustatyta įrodymų persvara (mano pabrėžta).

JAV Board of Immigration Appeals nustatė, kad priėmimas svetimos valstybės pilietybės kartu su priesaika tai valstybei "stiprina įtikinančią logišką išvadą (inference), kad JAV pilietybės buvo atsisakyta, nebent būtų įrodyta, kad asmuo tai darydamas neturėjo intencijos JAV pilietybės atsisakyti". (mano pabrėžta).

Toliau sakoma, kad visa tai "taip pat siejasi su State (Nukelta į 8 psl.)

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
EDITOR: BALYS GAIDŽIŪNAS
DIRVA (USPS 157580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio • Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn., VILTI, INC. • Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents.
Prenumerata metams \$30.00, pusė metų \$17.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų •
Straipsniai pasirašyti pavardė, inicialais ar slapyvardžiu nebūtina išreikšti redakcijos nuomonę
• Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant • Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

*Pasakykit Lietuvai sugrįžę,
kad jos vardą mirdamas tariau...*

KUR SUSIMASTĖS, TAMSUS NEVĖŽIS...

Gyd. R. Grėbliūnas

Tremtinys ir politinis kalinys Vincas Adomėnas savo knygoje "Kas apverks jų dalį" rašo: Valdymo aistros apskintas protas, sužvėrėjusi širdis ir atrofuotas žmogiskumo jausmas išperėjo lagerių idėją. Šimtai kelių, kankinių išmintų ir jų krauju bei ašaromis palaistytų, nutįso į Vorkutą, Norilską, Karagandą, Magadaną...

Šiuos geografinius pavadinimus žino dešimtys tūkstančių mūsų tautiečių, kur praėjo alpdama jaunystė. Tokia jau mūsų tautos dalis, buvome knygnešių tauta praėjusio šimtmečio, o šiame – tremtinių. Tačiau yra ir kita analogija – visą šimtmetį Amerikos lietuvių spauda kovojo už Lietuvos laisvę. Kova už laisvę dar nebaigta, reikia ją įtvirtinti.

Panevėžyje šį darbą aktyviai dirba politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, kuri gimė kartu su Sąjūdžio suvažiavimu 1988 m. spalio mėn. Tremtinius ir politinius kalinius subūrė ir tapo pirmu pirmininku 1941 m. tremtinio mokytojo iš Rokiškio sūnus, praleidęs jaunystę prie ledinuoto vadenyno, Jurgis Gasiūnas. Tai labai darbštus, atkaklus žmogus. Jo pastangų dėka iš viso Sibiro platybių buvo pagabenta trimis lėktuvais apie 600 tremtinių palaikų.

Inžinieriaus Jurgio Gasiūno knyga "Ledinio pragaro ratai" – tai labai rimtas memuarinės literatūros pavyzdys, nušviečiantis genocidinę bolševizmo politiką ne tik lietuvių, bet ir suomių, Rusijos vokiečių bei kitų tautų atžvilgiu. Ši knyga išėis rusų kalba, ir ja susidomėta Japonijoje. Praverstų ji ir angliškai.

Politinių kalinių ir tremtinių sąjunga nuolat augo, tvirtėjo, didėjo ir jos vaidmuo Panevėžio gyvenime.

Daug nuveikė jos antrasis vadovas R. Paplauskas. Jo dėka buvo organizuotos kelionės į Vorkutą, Kazachstaną, Šiaurės Sibirą. Parvežta filmuota medžiaga buvo parodyta per Lietuvos televiziją. Spaudoje pasirodė šios ekspedicijos dalyvių straipsniai.

Šių kelionių metu buvo pastatyti kryžiai ant kalinių ir tremtinių kapų, užmegzti ryšiai su ten gyvenančiais lietuviais. Pasirūpinta, kad grįžtantiems iš Sibiro būtų paskirti butai.

R. Paplauskui tapus miesto tarybos deputatu, o taip pat ir miesto tarybos pirmininko pavaduotoju, šiuo metu sąjungai vadovauja buvęs partizanas – kalinys – tremtinys J. Čeponis.

Gimė politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, gimė ir choras. Chorui nuo jo įsikūrimo vadovauja vyras ir žmona Vaičekoniai. Tai didžiausias ir populiariausias choras Panevėžyje. Jis paskleidė po visą Lietuvą tremtinių ir partizanų dainas.

Dalyvauja visuose patriotiniuose renginiuose, dainavo prie užimto ir laisvo televizijos bokšto, parlamento rūmuose. Pasirodo televizijoje.

Po Kauno tremtinių choro tai pats stipriausias choras Lietuvoje, o koncertų skaičiumi, manau, pirmaujantis. Vienoje tremtinių dainoje yra žodžiai:

"Pasakykit, Lietuvai, sugrįžę,

Kad jos vardą mirdamas tariau..."

Iš tiesų, Panevėžio politiniai kaliniai, tremtiniai ir likę gyvi partizanai tomis sausio mėnesio dienomis ir naktimis savo krūtinėmis gynė parlamentą ir galėjo tos dainos žodžius paliudyti savo gyvenimu. Galime didžiuotis, kad Panevėžio de-

M. Lenkauskienė sveikina Šv. Kazimiero liuanistinės mokyklos mokinius, baigiusius 8 metų programą.
V. Bacevičiaus nuotr.

putatas prof. V. Landsbergis gerai pažįsta mūsų Sąjungos vadovus, su jais susitinka.

Viena iš Sąjungos darbo krypčių tai istorinės atminties grupės veikla. Šiai grupei nuo pat pradžių vadovauja A. Šimėnas.

Šios grupės dalyviai ir jos vadovai platino knygas, rašė straipsnius, dalyvavo ekspedicijose į Sibirą. Daug straipsnių išspausdino laikraštys "Laisvas žodis".

Panevėžio politinių kalinių ir tremtinių sąjunga perlaidojo 146 partizanų palaikus, pastatė 15 kryžių ir paminklų. Surinkta didžiulė medžiaga apie Algimanto, Vytauto bei Vyčio apygardų partizanus. Aprašyta 689 partizanų kovos kelias. Sąjunga turi savo muziejų, kur

daug autentiškos medžiagos. Tai neįkainuojama medžiaga būsimiems rezistencinių kovų istorikams.

Simboliška, kad Panevėžio politinių kalinių ir tremtinių sąjunga įsikūrusi pirmojo Panevėžio vyskupo K. Paltaroko name, kur patalpas nemokamai užleido Šv. Trejybės bažnyčios klebonas kun. R. Pukenis. Šio namo istorija yra reikšminga ir tuo, kad čia vyskupo koplyčioje tuokėsi filosofas St. Šalkauskis.

Metai greit bėga, sensta tremtiniai ir lagerių nukankinti kaliniai, retėja gretos, todėl labai svarbi darbo sritis palikti medžiagą liudijantią tautos kančią.

Panevėžio politiniai kaliniai ir tremtiniai išleido ne

vieną knygą.

Paminėtos sekančios:

1. J. Bičkūnas. "Mirties magistralė" 1990 m.

2. Al. Oskeliūnienė. "Po šiaurės pašvaistė" 1989 m.

3. Žydo tremtinio J. Marjampolskio "Mano skausmas" 1991 m.

4. A. Šimėnas "Nuteistas už akių" 1990 m.

5. Antanaitis "Žodžiai iš pragaro" 1991 m.

Tai dar prieškarinio Panevėžio paskirties visuomenės veikėjo, mokytojo, šaulio knyga. Autoriui jau 90 metų. Jo sūnus yra Lietuvos ambasadorius Vokietijoje.

6. Poezijos rinktinė "Šaukiu aš Lietuvą" 1992 m.

Daug panevėziečių kalinių ir tremtinių medžiagos yra atspausdinta kituose respublikiniuose leidiniuose, tai poeto P. Zablockio, mokytojo Kuprio ir kitų.

Mūsų sąjungai labai rūpi socialiniai klausimai, medicininė pagalba. Šiais klausimais rūpinasi gydytojai tremtiniai ir politiniai kaliniai R. Totorienė, Z. Gailiūšis, o pastaruoju metu šią sunkią našta neša beveik 3 dešimtmečius praleidęs Sibire gyd. Mečys Butkus. Jo dėka yra gautų vaistų iš užsienio labdaros keliu, nes Lietuvoje labai stokoja vaistų. Mums malonu, kad viceprezidento Queilo kelionės metu atvežti vaistai pasiekė ir Panevėžį, juk jie pirkti už Jūsų pinigų (mokesčių pavidalu).

Panevėžio politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, tai "ešalonų broliai, ešalonų sesės, niekam neišdavę mūsų Lietuvos" linki jūsų laikraščio skaitytojams sveikatos, kad galėtų išvysti Lietuvos padangę.

Tremtinių ir politinių kalinių sąjungos vardu

Gyd. R. Grėbliūnas
Panevėžys, Sodų 3
1992 birželis

TRISDEŠIMTAS Dirvos novelės Konkursas PREMIJA 700 DOLERIŲ skiriama iš A.A. SIMO KAŠELIONIO

palikimo, kurį tvarko
Korp! Neo-Lithuania

Tema: Autoriams suteikiama neribojama teisė novelės temą, turinį ir pobūdį patiems pasirinkti.

Ilgis: Novelė turi būti ne trumpesnė kaip 15 psl. mašinėle rašytą, su dvigubu tarpu

Laikas: Paskutinė rankraščiai įteikti data 1992 metų rugsėjo 1 d. (pašto antspaudas).

Adresas rankraščiams siųsti:

Dirva, Novelės konkursas,
P.O. Box 19191
Cleveland, Ohio 44119-0191

Paruošimas: Konkursui siunčiami rankraščiai būtinaival būti parašyti rašomąja mašinėle ir pasirašomi slapyvardžiu. Tas pats slapyvardis užrašomas ant priededamo uždaro vokelio, kuriame įdėta autoriaus tikroji pavardė, adresas ir telefono numeris. Tikslai laimėjusio vokelis bus atidarytas.

Nepremijuoti rankraščiai grąžinami tikslai autoriams prašant, jų nurodytu adresu.

Jury komisija iš trijų narių sprendžia kas premijuotina paprasta balsų dauguma.

TUMAS – VAIŽGANTAS

*Ištraukos iš Valentino Gustainio knygos
"Nuo Griškabūdžio iki Paryžiaus"*

Asmeniškai su Tumu – Vaižgantu susipažinau Vilniuje 1918 metų lapkričio pabaigoje. Nuvykęs tada į Vilnių su Jankų valsčiaus delegatais pasitarti dėl valsčiaus komitetų organizavimo su Laikinosios Lietuvos vyriausybės ministrais, aš pirmiausia užsukau į "Lietuvos Aido" redakciją, kurios savanorišku korespondentu iš kaimo buvau jau nuo 1918 metų pradžios. Norėjau susipažinti su redaktorais, kurie mano straipsnius spausdindavo, ir pasikalbėti apie tolimesnį bendradarbiavimą. Redakcijoje mane priėmė tuomet jau faktinis vyr. redaktorius Tumas – Vaižgantas, neseniai grįžęs iš Lietuvos iš Švedijos. Kai jam pasisakiau savo pavardę, jis čia pat mane paklausė:

– Ar tai būsi tas Gustainis, kuris mums taip gražiai rašo?.. „priamo taki liubo čitatį“, – pasakė jis man komplimentą, turbūt ne tiek už raštų turinį, kiek už aiškų rašinių braižą, kurį taip lengva skaityti.

Redaktoriaus kabinete buvo šalta, turbūt jis nebuvo apšildomas, nes karo ir okupacijos aplinkybėmis Vilniaus miestas tuomet buvo labai silpnai aprūpintas ne tik maistu, bet ir kuru. Pats Tumas – Vaižgantas savo kabinete buvo apsivilkęs žalsvos spalvos rudeniniu paltu, visai civiliniais drabužiais. Pirmą kartą savo gyvenime pamačiau kunigą taip nekunigiškai apsirengusį. Bet išpūdį man darė ne jo drabužis, o tik jo nepaprastai judri ir patraukli asmenybė, labai gera orientacija kasdieniniuose reikaluose ir visa paperkantis jo optimizmas dėl Lietuvos ateities. Aš trumpai glaustai papasakojau jam, ko mes buvome į Vilnių atvažiavę, – būtent pasitarti su vyriausybe dėl mūsų jau suorganizuoto Jankų valsčiaus tolimesnės raidos. Iš klausęs Tumas – Vaižgantas labai oriai pakalbėjo apie Laikinąją Lietuvos vyriausybę, apie ministrus, patarė nuvykti pas vidaus reikalų ministrą, gauti jo audienciją, išdėstyti jam valsčiaus reikalą ir gauti jo palaiminimą tolesnei veiklai. Iš kalbos tono supratau, kad Tumas – Vaižgantas visai neabejoja tos Laikinosios vyriausybės galiomis ir ateitimi...

Suartėjau su Tumu – Vaižgantu 1922/25 metais, kai jis gyveno ir dirbo Kaune. Tais metais jis dažnokai būdavo faktinuoju tautininkų laikraščio redaktorium, o aš jo bendradarbiu. 1921/

23 metais, studijuodamas Heidelbergo universitete, aš dažnokai iš tenai rašinėdavau straipsnių ir korespondencijų, adresuodamas jas Tumui – Vaižgantui, kurio bute, Aleksoto g-vė Nr. 6, būdavo prisiglaudusi tautininkų – pažangiečių laikraščio redakcija. Nors ir aš pats, būdamas studentas be stipendijos, lėšų reikaluose buvau labai suvaržytas, bet žinodamas, kad visi tuometiniai laikraščiai savo bendradarbiams apmokėti pinigų labai stokodavo, o tautininkų laikraštis, būdamas opozicijoje ir dažnai miesto komendanto dar nubaudžiamas pinigėmis bandomis, lėšų visai neturėjo, tai apie honoratą iš jo net nesvajodavau. Bet per atostogas atvykdamas į Kauną, stengdavausi aplankyti Vaižgantą ir ta pačia proga jo bute esančią redakciją. Tiesa, niekad nepasitaikė toje "redakcijoje" sutikti bet kokią kitą redakcijos bendradarbį, išskyrus patį buto šeimininką ir faktinį redaktorių Vaižgantą. Nebuvo nei redaktorių, nei administratorių, nei kasininkų. Pasitaikydavo tik redakcijos mašininkė ir laikraščio ekspeditorė Ambraziejūtė, kuri kartais oficialiai būdavo ir vadinama "Sitzredaktorė", – atseit pasirašanti kaip laikraščio atsakomoji redaktorė.

1922 metais rudenį, prieš išvykdamas į Heidelbergą, Kaune užėjau pas Vaižgantą pasikalbėti. Išgirdęs, kad netrukus išvažiuoju į Vokietiją studijų tęsti, Vaižgantas savo iniciatyva užsiminė apie pinigus, apie honorarą iš laikraščio redakcijos, pabrėždamas, kad studentui pinigai visuomet esti reikalingi. Jis atsiminė, kad buvau nemaža laikraščio prirašęs, bet niekad už tai honoraro negavęs.

– Panie, taip negali būti: studentui pinigai itin reikalingas, – tuojau apskaičiuosime ir išmokėsime honorarą, – juk tiek daug jau esi prirašęs! Tu tik palauk!..

Tumas – Vaižgantas čia pat, savo kambaryje, pasilenkę, iš kerčios išsitraukė laikraščio susiūtą komplektą, man jį padavė ir liepė jame žymėti mano straipsnius bei korespondencijas. Paskui jis pats suskaitė tų išspausdintų straipsnių eilutes, susumavo, parašė sąskaitą ir davė ją man pasirašyti. Buvo per 1000 eilučių, gavau per tris tūkstančius ostmarkių, pavadintų auksinais. Tai valiutai kasdien vis žemyn smunkant, ne kažin ką galėjau už tą honora-

rą nusipirkti. Bet buvau giliai sujaudintas, kad toks visoje visuomenėje gerbiamas žmogus ir rašytojas pats pasistengė man tokia paslauga pasiūlyti ir padaryti.

Negalima atsistebėti, koks veiklus ir energingas buvo Tumas – Vaižgantas, kokia plati buvo jo veiklos dirva. Jis Vytauto bažnyčios rektorius, kur ne tik kasdieninės ir šventadieninės reguliarios pamaldos, bet labai dažnai ir jaunavedžių sutuoktuvės, kirkštynos. O čia jis randa laiko dalyvauti, dažnai net vadovauti įvairiose ano meto kultūrinėse organizacijose, teatro ir koncertų sferoje, žurnalistų ir rašytojų organizacijose. Visam tam reikia labai daug laiko ir energijos. O jo pionieriškas darbas Lietuvos universitete rankiojant ir sistematizuojant įvairiausių lietuvių literatų kūrinius! Jo raštų palikimas labai iškalbingai apie tai byloja.

1927 metų vasarą aš su savo sužadėtine atėjome pas Tumą paprašyti, kad mudu sutuoktų. Kadangi jis mudu abudu labai gerai pažinojo (Izabelė Avietėnaitė ne kartą buvo giedojusi Vytauto bažnyčioje per sumą), tai jo kelių ypatingų formalumų jis ir nereikalavo. Tik, sutarus dieną ir valandą, atsisveikinant jis pastebėjo, kad prieš sutuoktuves reikia atlikti išpažintį ir kad jis tą reikalą palieką mudviejų sąžinei... Mat ir tokiuose dalykuose jis buvo didelis liberalas, pasitikįs žmonėmis.

Vytauto bažnyčios rektorius Tumas buvo labai populiarus net katalikų indiferentų tarpe. Todėl šventadieniais per sumą Vytauto bažnyčia būdavo pilnutėlė. Čia daugiausia rinkdavosi lietuviai inteligentai. Dažnai bažnyčios klebonas pasikviesdavo į savo bažnyčią per sumą pagiedoti kokią gerą solistą. Tai irgi turėdavo reikšmės. Paprastai sekmadieniais savo bažnyčioje pats rektorius per mišias padarydavo piniginę rinkliavą. Atsilankiusieji jam būdavo dosnūs: surinkdavo jis nemaža. Tačiau savo reikalams jis maža pinigų išleisdavo. Kas atlikdavo nuo

bažnyčios reikalų, jis panaudodavo įvairioms labdaros įstaigoms, o tai ir atskiriems bėdon patekusiems asmenims sušelpiti. Kaune apie tai buvo plačiai žinoma, būtent, kad Tumas – Vaižgantas yra labai geraširdis ir be doje bet ką sušelpia. Ir pradėjo pas jį vaikščioti įvairiausi elementai: tikrų nelaimių ištikti, pavargėliai, dažnai ir studentai, o kartais ir paprasti elgetos. Dažnas prašydavo tik "paskolinti". Kai tokių įvairaus plauko skolintojų atsirado vis daugiau ir daugiau, Tumas – Vaižgantas ant savo buto durų iškabino trumpą tokio turinio skelbimą: "Kanauninkas Tumas niekam pinigų neskolina!". Vėliau teko nugirsti, kad tas skelbimas pasiteisinęs, kad geros Tumo širdies išnaudotojų skaičius žymiai sumažėjęs.

Tačiau padoriems jauniems žmonėms, ypač studentams, jis, jei tik turėdavo, mielai paskolindavo. Pats sau gi jis jokių turtų nekrovė, gyveno gana kukliai. Keletą kartų pasitaikė jį sveikinti vardadienio proga – kovo 19 d. Ir tomis progomis pas jį svečių susirinkdavo nedaug, o jis savo svečius pavaišindavo tik labai kukliai. Santykiuose su žmonėmis jis visuomet būdavo labai patraustas, tiesmukas, nedaug tepaisydavo ir vadinamo protokolo taisyklių net susitikdamas su prezidentu Smetona, ką aš, tarp kitko, pastebėjau gana iškilmingai švenčiant Antano Smetonos vardines jo gimtinėje Užulėnyje, berods 1929/30 metais. Nors tų vardinių atžymėjime tą kartą dalyvavo kone visi vyriausybės nariai, nemaža ir aukšto rango kariškių, Tumas – Vaižgantas tenai jautėsi ne kaip valstybės vairininko pagerbimo dalyvis, o tik kaip seno savo draugo vienminčio svečias. Tokią išvadą padariau ne tik iš toliau stebėdamas Vaiždanto pokalbį su tos dienos solenizantu, bet ir iš to, kaip Vaižgantas, iškilmingai pietums (Smetonos tėviškės sodelyje po palapinėmis) dar nesibaigus, atsisėjo iš užstalės ir čia pat laisvai sau vaikštinėjo tarp krūmų bei medelių. Tokį

laisvumą galėjo sau leisti Tumas – Vaižgantas, senas ir ištikimas Smetonos idėjų draugas.

1932 metų vasarą kartą užėjau pas Tumą – Vaižgantą pasikalbėti apie tautininkus ne tiek kaip tam tikros programos politinę srovę, kurioje ir aš tuomet buvau, – bet apie tautininkus kaip atskirus žmones. Besikalbant Vaižgantas tarp kitko taip pasisakė:

– Apie Smetoną, žinoma, tegaliu tik pasakyti, kad tai labai taurus, teisingas ir didžiai išsilavinęs žmogus. Jam asmeniškai tai nieko ne prikiši, jokio savanaudiškumo jame nerasi. Bet būti prezidentu tai jis nori!.. Tai vienintelė jo silpnybė. Šiaip jau dabartiniuose tautininkuose rasi visokiausio plauko žmonių, nemaža ir savanaudiškių, nutolusių nuo tikro tautininko idealų...

Labai judrios dvasios žmogus, būdamas optimistinio sangviniko temperamento, Vaižgantas dažnai padarydavo gražių improvizacijų įvairiomis progomis. Būdamas ne tik katalikų dvasininkas, Vytauto Bažnyčios rektorius, bet kartu rašytojas ir savo tautos kultūros raidos sekėjas, jis mielai lankydavo teatro spektaklius ir koncertus, ypač kai pasitaikydavo įdomesnis veiklas ar artistas. Kartą, apie 1930 metus, Kauno valstybiname teatre gastroliavo viena Stokholmo dainininkė – solistė (gerai jau nepamenu, ar ji dainavo operoje, ar koncerte). Tą vakarą teatre buvo ir Vaižgantas. Po spektaklio, publikai besiskirstant, teatro foje atsirado ir toji švedė viešnia dainininkė. Nepasakysiu, ar tai buvo iš anksto numatyta, bet Tumas – Vaižgantas priėjo prie jos, gražiai lietuviškai ją pasveikino, publikos vardu padėkojo už gražų dainininkę. Žinoma, toji viešnia – švedė lietuviškai nesuprato, tik šypsodama dėkojo už sveikinimą. Baigęs savo sveikinimo trumpą žodį, Vaižgantas dirstelėjo į mane, stovėjusį ten pat, bet iš anksto nė kiek neįspėtą, ir man tiesiog paliepė:

– Valentinai, malonėk dabar viešniai perpasakoti vokiškai tai, ką aš jai lietuviškai pasakiau!..

(Nukelta į 5 psl.)

SAULÉLEIDŽIO SONETAI

A.a. Stasio Santvaro pasuktinė poezijos knyga, išleista Vilties Draugijos, įrišta į kietus viršelius ir sukrauta Dirvos redakcijoje.

Knyga parduodama po 10.00dol. ir gaunama šiuo adresu: DIRVA
19807 CHEROKEE AVE.
CLEVELAND, OH. 44119

Tai dvisavaitinis Lietuvių tautininkų sąjungos laikraštis leidžiamas Lietuvoje, redaguojamas Balio Sriubos. VILTIS ieško paramos ir prenumeratorių JAV valstybėse

Prenumerata metams oro paštu 45 doleriai.

VILTIS galima užsisakyti pas Vaclovą Mažeiką
519 N. Halien Terr. Park Ridge, IL. 60068
Tel. 708-823-3607

Prancūzo liudijimai apie

"MANO KALĖJIMUS LIETUVOJE"

Bronys Raila

Gaila, kad šiuo metu ne-
be daug lietuvių moka prancūziškai, žinoma, išskyrus Prancūzijos ir prancūziškosios Kanados dalies lietuvių. Per pokario dešimtmečius Lietuvos aukštesniosiose mokyklose prancūzų kalbos berods jau nebuvo mokoma. O paskaityti vėliausią Georges Matore atsiminimų knygą apie "Mano kalėjimus Lietuvoje" ("Mes prisons en Lituanie") tikrai vertėtų. Ne vienam būtų įdomu stebėti, kaip tas pačias temas, nuotykius ir išgyvenimus vaizduoja lietuviai memuaristai ir menininkai, ir kaip juos savaip išgyveno svetimšalis ir kitatautis – šiuo atveju prancūzas.

Georges Matore – vienas iš pačių ištikimiausių ir patvariausių Lietuvos, lietuvių tautos ir lietuvių laisvės kovų draugas, vertintojas ir uolus rėmėjas ligi pastarųjų dienų. Atvyko jis į Lietuvą dar prieš aną karą, į Prekybos Institutą Klaipėdoje prancūzų kalbos dėstytoju. Naciams užėmus Klaipėdą 1939 m. pavasarį, jis su Institutu persikėlė į Šiaulius. Bolševikams okupavus Lietuvą 1940 metų vasarą, Matore netrukus buvo suimtas ir uždarytas Šiaulių kalėjime, tolimesniam tardymui perkeltas į Kauno kalėjimą ir, kaip įprasta, apkaltintas esąs Vakarų imperialistų agentas ir prancūzų šnipas. Laimei, greit kilus sovietų nacių karui, iš Kauno kalėjimo jam pasisekė išsilaivinti kartu su kitais lietuvišiais kaliniais.

Jis ryžosi toliau pasilikti Lietuvoje, gal svarbiausia dėl to, kad jau nuo anksčiau turėjo mylimąją, vilniėtę Janiną Mačiukaitę, kurią netrukus ir vedė. Nacių laikais buvo pakviestas prancūzų kalbos ir literatūros profesoriumi į Vilniaus universitetą. Tačiau ir Gestapas nepaliko jo ramybėje, sekė tardymai ir įvairūs apkaltinimai. Laimei, jam su žmona vis dėlto šiaip taip pavyko dar prieš karą pabėgti į Paryžių.

Tuos savo labai sudėtingus nuotykius, patyrimus ir išgyvenimus jis dabar aprašė 345 puslapių veikale, pavadintame "Mano kalėjimai Lietuvoje", victimis itin be-
letristiškai atvaizduodamas

ne tik sovietinius Šiaulių ir Kauno kalėjimus, bet ir aplamai anų dvigubos okupacijos metų situaciją, bendresnę atmosferą, dvasinį bei politinį karo įvykių veidą, ypač vad. homo sovieticus ir bolševikinės sistemos košmarą, kaip tatau jam atrodė žvelgiant vakariečio prancūzo intelektualo akimis.

Manychiau, vertėtų, kad bent kai kurie šios knygos epizodai būtų išversti ir paskelbti užsienio ir ypač Lietuvos spaudoje. Gaila, kad per bičiulį Bernardą Brazdionį aš jau atidaviau savo egzempliorių nuvežti Lietuvon, jei ten šis kūrinys kam būtų reikalingas, o dar nebūtų plačiau pasklidęs. Amerikos lietuvių spaudoje apie jį kol kas tebuvo labai nedaug ir trumpučių atsisiliepimų, kai kur dargi klaidingų: pvz., "Pasaulio lietuvis" (Nr. 4, 1992) anotacijoje pa-
minėjo, kad autorius, girdi, buvo pabėgęs iš Kauno kalėjimo ir paskui buvęs ištremtas į Sibirą... Be abejo, taip parašyta su gerais norais, bet pačios knygos tikrai nepaskaičius.

Pats Matore savo septynių dalių veikalą pavadino pernelyg apibendrinančios prasmės žanro terminu – "recit". Lietuviškai tat maždaug būtų pasakojimas, ku-

riam savo prasmėm betgi būtų artimi ir kiti sinonimai, kaip apsakymas, novelė, dar gi poringė ar pasaka. "Kalėjimai" nėra nei romanas, nei daugelio įvykių reportažas, nei istorija, nei tikslios autobiografijos iškarpa. Pats autorius įžangoje teisingai pasisako, kad savo pasakojimą (recit) jis pripildys tik savo patyrimų ir išgyvenimų faktais. Tatau jis ir atliko, kaip minėjau, kiek beletristiškai, meniškai, gyvai, su vaizdingais dialogais.

Šį kūrinį jis dedikuoja savo draugui (A la memoire de mon ami) žinomam vengrų rašytojui, antikomunistinio turinio romanų ir gausių essay autoriui Arthuriui Koestleriui. Betgi iš tikrųjų per visą pasakojimą trykšte trykšta jo meilės ir ištikimybės poringė savo lietuvaitei žmonai, kurią čia pavadina Aldona. Vienoje vietoje jis specialiai patikslina savo liūdesį, kai vėliau, jau pokaryje, neteko savo motinos ir po to staiga per anksti pasimirusios Aldonos, ir pabrėžia, kad jos išnykimas niekad nesusiulpino meilės jausmų nei Aldonai, nei jos gimtajam kraštui, Lietuvai.

Žinoma, kiek gaila, kad šis įžymaus prancūzų mokslininko ir literato veikalas pasirodė ne tuoj po karo, o tik dabar, kai Lietuva ir kitos iš sovietų priespaudos išsilaivinusios jau skęsta panašiuose kalinių, tremtinių ir rezistentų atsiminimų tomuose. Bet į lietuvių memuarinę literatūrą šis Matores veikalas visuomet liks

Paskutiniam Tautinės Sąjungos seimo posėdyje Rimantas Smetona kalba apie panašią ir reikalingą tautininkų veiką Lietuvoje ir Amerikoje.

TUMAS – VAIŽGANTAS

(Atkelta iš 4 psl.)

Žinoma, vokiškai atpasakojau trumpą Vaižganto sveikinimo prakalbėlę ne taip jau labai tiksliai, bet turinį jos perdaviau. Tepame-
nu, kad Vaižgantas viešnią pavadino "Šiaurės lakstingala", kad jai labai dėkojo

vertingu ir įdomiu įnašu.

Beje, skaitydamas knygą, pastebėjau vieną "ydą" – ne – ydą, kuri nebus junta-
ma kitataučio, bet šiek tiek painios lietuvių skaitytojų, nes autorius savo pasakojime kai kuriuos personažus tyčia pavadina ne tikrom jų pavardėm, o išgalvoja jiems pavadinti slapyvardžius, kaip Sidzikauskas, Dirmeikis, Zikaras, Boruta ir kt. Lietuvis skaitytojas supras, kad čia ne slapyvardžiai, o tartum tikros tų asmenų pavardės. Iš kitos pusės, lietuviui skaitytojui bus malonu knygoje rasti gausybę be jokių klaidų rašomų lietuviškų žodžių ir net tokių retesnių posakių, kaip "Velnias neims, Dievui nereikia" arba "...jam ne visi namie".

(Po išvykimo iš Paryžiaus aš dažnai susirašinėdavau su Matore, rašydavau jam kartais prancūziškai, dažniau lietuviškai, gi jis man rašydavo tik prancūziškai. O dabar, kai Lietuva laisvinasi ir jis stojo savano-
riu, kaip vienas iš svarbiausių Lietuvai paramos talkininkų Prancūzijoje, jau du ilgokus laiškus jis man parašė ištisai lietuviškai, ir tik su nedaug klaidelių. Lietuviškai užsispyrusio kalbininko talentas).

Tegu velnias atima, kas jam priklauso, bet Dievui tikriausiai patiktų, kad lietuviai būtų dėkingi mūsų prancūziškam draugui už šiuos jo papasakojimus vakariečiams.

už apsilankymą mūsų laikinojoje sostinėje, kvietė ir ateityje pas mus lankytis.

Nors pats asmeniškai jokios tuščios garbės nesivai-
kydavo, blizgučių nemėgo, bet savo dvasinės vyriausybės ir valstybinės vyriausybės apdovanojimus priimdavo ir jais didžiūdavo, su kuo patvirtina, tarp kitko, ir jo paties fotonuotraukos, kuriose jis yra pasipuošęs Gedimino ordinu su žvaigžde ir kanauninko kryžiumi su auksine grandine. 1932 m. už nuopelnus lietuvių literatūros mokslui Vytauto Didžiojo universitetas Kaune Tumui – Vaižgantui suteikė jo seniai užtarnautą Lietuvių literatūros garbės daktaro laipsnį, kurį jis irgi su dėkingumu priėmė ir oficialiuose dokumentuose nevengdavo pasirašyti: "Kan. Dr. Juozas Tumas".

1933 m. pavasariop sunkiai susirgęs, Vaižgantas apsigyveno savo giminaičių (Petro Klimo) namuose. Tenai jis buvo prižiūrimas ir gydomas. Dvi dienas prieš jo mirtį buvau jo aplankyti. Radau labai sumenkusį, bet dar sveikos orientacijos. Ilgai jo nevarginau. Mačiau, kad sunkus ligonis, kad kažkaip savotiškai kramtė rūgusį pieną, kurio lėkštę jam atnešė. Gaila buvo tokio gero vyresnio draugo. Bet jam nieku padėti negalėjau, nors man tą momentą atrodė, kad jis dar pasveiks, kad turi pasveikti. Deja, po dviejų dienų išgirdau, kad jau mirė... Tik per laidotuves pajutome, koks tai didelis buvo lietuvių tautai taip nusipelnęs jos liaudies sūnus...

Griškabūdis,
1970 m. Kalėdos

JAV LB KRAŠTO VALDYBA
ir
LIETUVOS PARLAMENTAS
kviečia
IŠEIVIJOS LIETUVIUS Į STUDIJŲ SAVAITĘ

"LIETUVA – IŠEIVIJA"

Ryšiai ir Neišnaudotos Galimybės
Birštone, 1992 rugpjūčio 16-23

Programa: Aktualios paskaitos, susitikimai su valdžios pareigūnais, įvairios ekskursijos ir daugiau.

Kaina: Kelionė, nakvynė su maistu ir transportu bei registracijos mokesčiu – \$1430.00.

Skubiai registruokitės skambinant LB Būstinė
1-215-739-9353
arba Ingrida Bublienė
1-216-486-8692

Iš ALTS-gos

Dvidešimt antrojo seimo

PASKUTINIS DARBO
POSĖDIS. BANKETAS.
PARODA. PAMALDOS

Jurgis Janušaitis

Gegužės mėn. 17 d. po pietų į paskutinį Seimo darbo posėdį susirinko visi atstovai ir didelis būrys svečių. Posėdį pradėjo prezidento pirmininkas Juozas Rentelis, pakviesdamas kalbėti svečių iš Lietuvos, Lietuvos Tautininkų Sąjungos pirmininką Rimantą Smetoną. Jis dėstė pažūras į Lietuvos Tautininkų sąjungos veiklą. Esą Sąjunga dar silpna, maža skaičiumi, tačiau turinti savo aiškius tikslus, ir panašėjanti į ALT-Sąjungą.

Tautininkų Sąjungos tikslas – Tautos laisvė, jos gerovė, tautos namai – savi jaukūs namai. Ryškino mintį ir galimybes išeivijai grįžti į Tėvynę ir aktyviai įsijungti į Lietuvos gyvenimą. Gražūs šūkiei nedaug reiškia, reikia daug dirbti. Didinti tautininkų gretas, stiprinti skyrius. Lietuvos tautininkams reikia prityrusių ideologų, darbininkų, kurie galėtų dirbti drauge ruošiant Sąjungos veiklos planus, planuojant politines programas.

Išeivija gali aktyviai įsijungti į Lietuvos ūkio atkūrimą. Mes dar neišmokome daug ko, mes norime būti patrauklūs, sudominti savo programomis Lietuvos gyventojus, norime dirbti, kad būtume naudingi Lietuvai – sakė Rimantas Smetona. Lietuvai ir tautininkams daug ko reikia – visuomeninio ir politinio darbo veiklos patirties, gerų bibliotekų, ypač Lietuvos enciklo-

pedijų.

Dėkojo lietuviškajai išeivijai ir ypač ALT S-gai už teikiamą paramą. Dėkojo Sąjungos valdybai už malonią globą jo viešnagėj Amerikoje.

Lietuvoje dabar veikia apie 44 skyriai, turi apie 1000 narių, Aukšč. Taryboje 5 atstovus ir 5 TS rėmėjus. Kalbėtojas palietė ir šiuo metu leidžiamo laikraščio "Viltis" sunkias problemas, prašė paramos, o Vaclovas Mažeika čia pat konkrečiai pasiūlė visiems užsiprenumeruoti Viltį Lietuvoje. Dr. Leonas Kriaučeliūnas siūlė organizuoti Lietuvoje bendrus seminarus, pakelti ideologinį lygį. Iš R. Smetonos ramių, pareikštų minčių ryškėja ir konkretios pagalbos reikalai, kuo, manytina, pasirūpins ALT Sąjunga.

Po šios R. Smetonos kalbos pranešimus padarė komisijos. Mandatų S. Vaškienė pranešė, kad seime dalyvauja tarybos narių ir atstovų 34, svečių užsiregistravo 81. Sekė svarbūs punktai – rinkimai.

Nominacijų komisijos pirmininkas Vytautas Abraitis paskaitė nominuotus į ALT Sąjungos valdybą kandidatus.

Bostono skyrius nominavo Dr. Povilą Švarcą, iš salės Teodoras Brinstrubas raštu siūlė nominuoti Dr. Leoną Kriaučeliūną. Balsavimai vykdyti vardošaukio būdu balsuotojams įteikiant korteles.

St. Peterburgo moterų dainos vienetas Tautinės Sąjungos seimo metu atlieka dainų programą. Vieneto vadovė R. Ditkienė.

Suskaičiavus balsus į ALT S-gos valdybą dviejų metų terminui išrinktas dr. Leonas Kriaučeliūnas, gavęs 21 balsą, Dr. Povilas Švarcas 11 balsų. Vienas susilaikė, vienas balsavime nedalyvavo.

Dr. Leonas Kriaučeliūnas seimui pristatė savo valdybą: Oskaras Kremeris, Petras Buchas, Stasys Briedis ir dr. Laima Šimulienė. Seimas vienbalsiai valdybą patvirtino.

Į Garbės Teismą išrinkti Teodoras Blinstrubas, dr. Algirdas Budreckis ir Antanas Mažeika. kontrolės komisijon – Juozas Žvynys, Alfonsas Šukis ir Matilda Marcinkienė. Taip pat buvo išrinkti ir Tarybos nariai, deja jų sąrašo negavau. ALT S-gos garbės nariu pakeltas buvęs ilgametis Dirvos redaktorius Vytautas Gedgaudas.

Po sklandžiai praėjusių organų rinkimų, nestokojant kandidatų, nesiginčijant, nutarimų komisijos vardu nutarimus perskaitė Vaclovas Mažeika. Jų buvo net 12. Nutarimuose dėkota, sveikinta, siūlyta planai ateities

darbams, o nutarimus, ma-nau, rengėjai paskelbs Dirvoje atskirai, tad jų nekommentuoju.

Išrinkus Sąjungos naują pirmininką dr. Leonas Kriaučeliūnas padėkojo už patikėtą Sąjungos vairą sekantiems dviems metams ir

palinkėdama geriausios nuotikos. Maldą sukalbėjo kun. dr. Eugenijus Gerulis. Malda gilaus ir prasmingo turinio. Ją gal atspausdins Dirva atskirai, o būtų verta, nes malda ilgesnė, reportaže neįmanoma visų minčių pacituoti. Ji labai prasminga.

Dirvoje baigiame spausdinti J. Janušaičio rašinius apie Tautinės Sąjungos Seimą. Čia J. Janušaitis kalbasi su Lietuvos garbės konsulu V. Čekanausku.

išsakė savo credo ateities darbams. Pirmininko kalba buvo spausdinta Dirvos 22 Nr.

Seimo uždromąjį žodį tarė prezidento pirmininkas Antanas Mažeika, išreikšdamas sveikinimus naujam pirmininkui, valdybai, ir kitiems organams, o taip pat padėkojo atstovams ir svečiams už gausų seime dalyvavimą. Dvidešimt antrasis ALT S-gos seimas baigtas visiems sugiedojus Lietuvos himną.

SEIMO BANKETAS

Seimo rengėjų – komiteto, vadovaujamo Juozo Šulaičio, pastangomis gegužės mėn. 16 d., šeštadienį vakare, Dolphin Resort Inn įvyko iškilmingas Seimo banketas. Bankete dalyvavo virš 150 seimo atstovų ir svečių. Banketą pradėjo banketo rengėjas A. Česnaitė, pasveikindama svečius,

Turiningą maldą baigė šiais žodžiais: "Baigiant mūsų maldą, Viešpatie, nuolankiai prašome: po Lietuvos nepriklausomybės atstatymo Tautininkų pirmąjį suvažiavimą šiame švento Petro mieste palaiminti tiekis; te lydi Tavo tėviška globa šio seimo kilnius nutarimus ir darbus". Palaimink, Dieve, ir mus čia dabar besimeldžiančius bei šias gražias vaišes, kuriomis džiaugiamės iš Tavo malonės.

Mūsų mylimas Tėve, teikis priimti šią mūsų maldą per mūsų Globėją ir Brolį Jėzų Kristų, visiems kartu tariant AMEN".

(Maldą gavom. Spausdinam gretimam puslapy – Red.)

Meninę programą atliko moterų dainos vienetas, vadovaujamas Reginos Ditkienės. Choras supynė gražių,

(Nukelta į 7 psl.)

Dalis Neo-Lituanų susitikę 22-ame Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos seime, St. Petersburg Beach, Floridoje. Iš k. į d.: Birutė Banaitienė – (Bostonas), Gražina Kasperaitienė (Chicago) Ignas Vilniškis (Bostonas), Virginija Jokubauskienė ir Vida Jonušienė (abi iš Chicago).

Kun. Dr. Eugenijus Gerulis 1992 m. gegužės 16 d., Tautinės Sąjungos suvažiavime St. Petersburg, Fla. skaito banketo invokacijos maldą.

MŪSŲ MYLIMAS DIEVE TĖVEI

Šio 22-jo Suvažiavimo proga, kai visa savo rūpestį skiriame Lietuvos ateičiai, leisk, Viešpatie, žvilgtelti ir praeitin, kad už daug ką išreikštume Tau padėką, ir kad ateičiai pasisemtume stiprybės.

Ačiū, Viešpatie, kad pasigailėjai caro vergijoje merdintos Lietuvos ir prieš 109-rius metus, spaudos draudimo laikais, leidai mūsų tautai išvysti patekančią AUŠRĄ; patekančią ne iš Rytų, o iš Vakarų – iš Rytprūsių (1883-1886).

Po to iš Rytprūsių mums gaudė žadinantis VARPAS (1889-1906).

Taipgi iš Rytprūsių susilaukėme ir PAVASARIO BALSŲ (1895), kur Tu, Viešpatie, poeto Maironio lūpomis prabilai mūsų tautai – raginai ją: paimti arklą, knygą, lyrą ir, apsišarvavus mokslu atkakliu, žengti Lietuvos keliu! (Maironio PAVASARIO BALSŲ, Jaunimo giesmė, Tilžė, 1895).

O kad žengti Lietuvos keliu, Tu, Viešpatie, atgavus spaudos laisvę (1904), Vilniuje prieš 85-rius metus įžiebei lietuvių šviesuolių širdyse mintį, VARPUI jau nebegaudžiant, įsteigti nauja laikraštį VILTIS! (1907). Tavo tėviškos malonės dėka, Viltininkai jau anuomet teisingai suvokė, kad pirmiausia siektinos dvasinės vertybės, o materialinė būtis tėra tik įrankis tikslui siekti.

Ačiū, Viešpatie, ir už Viltininkų – Tautininkų prieauglį – Neo Lituanų korporaciją su jos šūkiu "Pro Patria"!

Taigi ačiū, Dieve, kad anų idealistų Viltininkų poveikyje, 75-rių metų senumo arklas dar ir šiandieną sėkmingai tautos labui tebeįtampa DIRVA Clevelande (1916.8.26 ir 1915.11.25).

Tiek tėvynėje, tiek išeivijoje mūsų Tautos Himno garsais Tu, Viešpatie, dužgeni kiekvieno Lietuvio širdį. Vinco Kudirkos lūpomis Tu, Viešpatie ir Tėve, ragini mus, savo vaikus, eiti vien takais dorybės! Ypač dabar, Dieve, pagelbėk Lietuvai į taką dorybės grįžti – tegu Tavo šviesa ir tiesa mus žingsnius lydi tėvynėje ir išeivijoje!

Duok, Dieve, kad meilei degant mūsų širdyse, visi broliškai, kaip krikščionims dera, be monopolizmo tendencijų ekumeniniu keliu solidariai žengiant, visi kartu dirbtume Tavo garbei, Tėvynės labui ir žmonių gėrybei! In pluribus unum! Lampades multae – una Lux! Tau, Viešpatie, laiminant – vardan tos Lietuvos vienybė težydi!

Mylimas Tėve, šie Lietuvos Himno kilnūs žodžiai irgi atėjo mums iš Rytprūsių, kuriuos šimtmečių bėgyje praradome, agresoriui smurto keliu vis "Drang nach Osten" besiveržiant... TEISINGASIS DIEVE TĖVE, atstatant teisingumą, duok Viešpatie, kad mūsų protėvių pajūrio žemės taikingu keliu grįžtų prie Lietuvos!

Baigian mūsų maldą, Viešpatie, nuolankiai prašome: po Lietuvos nepriklausomybės atstatymo Tautininkų pirmąjį suvažiavimą šiame švento Petro mieste palaiminti teikis: telydi Tavo tėviška globa šio seimo kilnius nutarimus bei darbus!

Palaimink, Dieve, ir mus čia dabar besimeldžiančius bei šias gražias vaišes, kuriomis džiaugiamės iš Tavo malonės.

Mūsų mylimas Tėve, teikis priimti šią mūsų maldą per mūsų Gelbėtoją ir Brolių JĖZŲ KRISTŲ, visiems kartu tariant: A m e n !

St. Petersburg, 1992.5.16

PASKUTINIS DARBO POSĖDIS, BANKETAS

(Atkelta iš 6 psl.)

lengvesnio žanro devynių dainų pynę, o banketo dalyviai atsidėjo gausiais aplovisimais. Vadovei rengėjai įteikė gėlių puokštę. Banketo metu dr. Leonas Kriaučeliūnas pasveikino Lietuvos Tautininkų Sąjungos pirmininką Rimantą Smetoną ir Dirvos redaktorių Balį Gaidžiūną pažymėdamas, kad jis išgelbėjo toli mesnį Dirvos leidimą. Redaktoriaus pagerbimui dalyviai sudainavo Ilgiausių metų linkėjimus. Rimantas Smetona pasakė, kad grįžęs Lietuvon pasakys, kad ALT S-gos nariai ir svečiai visi labai jauni...

Banketas gerai organizuotas. Svečiai susimokėjo po 25 dol. kiekvienas. Grojo vyresnio amžiaus žmonės pritaikytus šokius geras orkestras. Svečių banketo dalyvių nuotaikos geros, šokio aikštelėje sukosi smagiai žilagalvių poros, dalinosi seimo nuotaikomis, sveikinosi susitike, seniai besimatę draugai. Žodžiu, ačiū rengėjams už šią gražią pramogą.

MELDŽIAMĖS

Sekmadienį vyko lietuviškos pamaldos vietinėje bažnyčioje. Dalyvių apipildė erdvi bažnyčia. Šv. Mišias aukėjo keturi kunigai. Jei neklystu, berods kun. Balčiūnas savo pamokslu prisiminė ALT S-gą, jos darbus, gražiai įvertino Sąjungos įnašą į lietuvių gyvenimą.

Aukas nešė rengimo komiteto pirmininkas Juozas Šulaitis ir L. Žvynienė. Pamaldų metu giedojo choras. Pamaldos šventiškai nutaikė ir seimo dalyvius.

PARODA

Atskirai tenka pažymėti darbščiujų bitelių, ALT S-gos St. Peterburgo skyriaus narių Bronės ir Juozo Taoro ypatingai gerai suorganizuota "VEIDAI IR VAIZDAI" parodą, kuri buvo išstatyta susipažinimo vakare Klubu salėje, o vėliau perkelta į Dolphin Resort Inn, kur vyko seimo posėdžiai. Paroda gausi eksponatais, labai kruopščiai ir tvarkingai suglausta į specialius rėmus. Šį kartą rodyta Lietuvos nepriklausomybės laikotarpis, tautinė veikla, laisvės kovos, partizanų epocha, žuvusiųjų už laisvę nuotraukos, viso virš 200 fotografijų. Tremtinių gyvenimas Sibire, Tautinės sąjungos veikėjai, veikla. Gražiai sutvarkyti albumai, iškarpos iš spaudos, lietuviškieji pinigai ir daug kitų įvairių tematikų rinkinių.

Seimo metu, pastebėta, parodai rodytas seimo dalyvių prideramas dėmesys. Parodą rūpestingai prižiūrėjo patys jos rengėjai Bronė ir Juozas Taorai, nuostabaus darbštumo žmonės ir dideli patriotai. Jiems priklauso išskirtina Seimo padėka, ką išreiškė ir Seimo rengimo komiteto pirmininkas Juozas Šulaitis. Ačiū Jums, mieli p.p. Taorai, už šiuos kultūrinius lobius. Tik saugokite juos, nes tai retenybė.

Užrašus, J. Taoro teigimu, padėjo užrašyti kun. dr. E. Gerulis ir Vytautas Grūžas. Ačiū jiems. Buvo išstatyta visa eilė laisvės kovų žemėlapių, kuriuos parūpino Al. Vaškelis.

ŽODIS SEIMĄ

UŽBAIGUS

ALT Sąjungos Dvidešimt antrasis seimas istorinė praeitis. Jį gerai suruošė St. Peterburgo skyriaus nariai, sudarydami Seimui ruošti specialų komitetą: pirmininkas Juozas Šulaitis, nariai – A. Česnaitė, B. Miklienė, S. Vaškienė, O. Šiaudikienė ir L. Žvynienė. Komitetas savo darbą atliko be priekaištų, visi renginiai praėjo geroje nuotaikoje. Ačiū

komitetui.

Be abejo, Seimo siela buvo ALT Sąjungos valdyba, pirmininkaujama Dr. Povilo Švarco, talkinant valdybos nariams – išdininkas Ramūnas Bužėnas, sekretorius Karolis Milkovaitis, vicepirm. Rūta Sakienė, II sekretorė Irena Bužėnienė, vicepirmininkas Jonas Petronis.

Valdyba suvažiavime aktyviai reikėsi darydami prašimus, dalyvaudami komisijose, darydami sprendimus. Apgailėstaujama, kad Sąjungos pirmininkas Povilas Švarcas buvo susirgęs ir seime negalėjo dalyvauti. Padėka Sąjungos valdybai už kooperavimą su Seimui ruošti komitetu.

Dirvos bendradarbiai buvo malonu propoguoti seimą, ypač už tai, kad glaudžiai kooperavau su mielu pirmininku Juozu Šulaičiu.

Gi baigdamas šio Seimo aprašymą, atsiprašau, kad dėl medžiagos gausumo, reportažuose negalėjau išryškinti visų gana įdomių pasakytų minčių.

Asmeniškai nuoširdžiai dėkoju mieliems Bronytei ir Juozui Taorams už jaukia pastogę, malonią globą vieš nagės metu, o taip pat bičiuliams P. Zabukams už malonų pabendravimą.

Jei Dievulis laikys, gal pasimatysime ir Dvidešimt trečiajame seime.

VASAROS DARBAI SODE, DARŽE

Vincas Apanius

Medžių bei krūmų karpymas – genėjimas palaiko jų sveikatingumą, skatina jų augimą, išaugina geresnius vaisius ir žiedus. Pašalinimas ligotų nesveikų augalų dalių irgi prisideda sveikatingumo išlaikymui. Pastebima, kad tokie augalai yra žymiai atsparesni ligoms ir kenkėjams.

Labai svarbus faktorius, mažiau chemikalų naudojant turėsime švaresnę aplinką. Šiuo metu laikas genėti t.y. retinti dekoratyvius ir žydinčius krūmus po jų žydėjimo, pvz., kaip putinus (viburnum), forsythia, sausmedžius (honeysuckle), philadelphus (jasminus), lanksva (spirea), alyvas (syringa vulgaris), veigėlę (weigelia) ir kt. Rodedendrai ir azalijos nereikalauja dažno genėjimo. Kaip tas genėjimas ar retinimas atliekamas tai pašalinami iškerpant seniausius stiebus 3-4 iki pat žemės. Tokiu būdu krūmas yra skatinamas duoti naujas atžalas. Tai palaiko natūralią augalo formą ir jo grožį. Nepatartina genėti tik viršūnes. Tai nepadeda nei au-

galo sveikatingumui nei jo estetinei formai.

Spygliuočiai, kaip kada-gys (juniperus), kukmedis (taxus jap. yew) tujos (thuja) kanadinė cuga (canadian hemlock) patartina karkyti liepos mėn. Tokiu būdu nauji ūgiai gali pilnai išsivystyti ir sumedėti iki žiemai užeinant, ir kas svarbiausia, išlieka sveiki ir šalčiui atsparūs.

Sveikiausi augalai yra tie, kurie turi pakankamai drėgmės kritiškais vasaros mėnesiais. Laistyti geriausia pirmoje dienos pusėje, nes viršutinė augalo dalis spėja išdžiūti ir tas padeda apsaugoti nuo kai kurių ligų pav. rožių lapų miltligės. Drėgmę reikia palaikyti 6 colių zonoje nuo žemės paviršiaus.

Medžių ir krūmų bei gėlių lysves patartina padengti medžio žievės pluoštu, vad. mulch 2 col. storumo. Ši danga turi praktiškos reikšmės augalams. Vasarą vėsina žemę, palaiko vienodesnę žemėje drėgmę ir pagerina žemę paverčiant ją į kompostinę organinę medžiagą.

Banketo dalyviai klausosi skaitomos maldos

KĄ PASAKĖ MILOŠAS

(Atkelta iš 1 psl.)

nuoskaudas, kurios skiria žmonių grupes. Kiekvienas iš mūsų priklauso kokiai nors tikėjimo ar kalbos grupei, ir reikia daug vaizduotės, idant įsijaustum į kitą mąstymo būdą, kuris mums dažnai atrodo nelogiškas. Pamokos, kurias tenai gavau, mane įtikino, jog daug laimėjau, augdamas tokioje daugiaspalvėje aplinkoje, ir jog žmonės, išauklėti kultūriškai vientisoje visuomenėje, šio bei to stokoja.

Likimas lėmė, kad iš Vilniaus emigravau visam laikui. 1940 metų vasarą, kelios savaitės po to, kai miestą užėmė sovietinė kariuomenė, perėjau kelias žaliausias sienas ir virtau vienu iš daugelio išblaškytų jo gyventojų – vieni jų buvo deportuoti į rytus, kiti bėgo nuo pavojaus į vakarus ir kiti ti buvo net išžudyti. Štai nuo tos akimirkos netrukus praeis penkiasdešimt dveji metai. Klajonėse po įvairias šalis mane lydėjo mano vilnietiška jaunystė, kurios išsižadėti neturėjau pagrindo. Pripažindamas Lietuvos istorines teises į Vilnių, visada norėjau, kad manasis universiteto miestas turėtų oreną vardą negu tik provinciją, ir galiu ščia išreikšti džiaugsmą, kad jis dabar yra viena iš Europos sostinių – tikiu, su puikia ateitimi. Karai, užpuolimai ir imperių sienos kliudė Europai susivienyti, bet vis dėlto kažkas liudijo, kad ji yra vieninga – ir tai buvo architektūra. Vilniaus baroko grožis patvirtina tą vienovę, ir esu tikras, jog daugelio šalių turistai atvyks čionai it piligrimai, lygiai kaip į Prahą ar kitas garsėjančias grožio kontinento kerteles. Bet manau, kad veiks ir tarptautinė to miesto dvasia, jo statytųjų ir poetų dvasia, ir kad ta sostinė puikiai gali virsti traukos centru, kur susitiks ir viena kitai darys įtakos gretimų šalių bei visos europinės bendrijos kūrybinės jėgos.

Stovėdamas ščia priešais jus, negaliu nutylėti tų užduočių, kurias esu skykęs sau kaip lenkų poetui. Viena iš jų – pastangos, kad dvi šalys skiriančios konfliktai nuslinktų į praeitį ir išivyrėtų geri kaimyniški santykiai – o pirmoji to sąlyga yra dabartinių sienų neliečiamybė ir tarptautinės teisės vertybių pripažinimas. Kadangi žinau mūsų Europos regiono istoriją, suvokiui, jog praeitis yra labai galinga ir dažnai sugrįžta įsisenėjusių prietarų bei neaiškių baimių pavidalu. Ir vis dėlto esu įsitikinęs, kad

laikas veikia tos praeities nenaudai. Nors daug postkomunistinių kraštų dabar patiria paroksizmus, iš kurių išplaukia net karai, planetos vienijimasis, apie kurį jau kalbėjau, vyks ir toliau, ir šioje platesnėje perspektyvoje dera žvelgti taip pat į santykius tarp Baltijos valstybių, Lenkijos, Baltarusijos ir Ukrainos.

Manau, kad Oskaras Milašius būtų patenkintas girdėdamas, ką aš čia kalbu. Ar jis negynė Lietuvos tei-

sių tarptautiniame forume ir ar nelaikė Baltijos šalių svarbia būsimojų Jungtinių Europos Valstybių dalimi? Tai gi esu čionai po penkiasdešimt dvejų metų. Toks sugrįžimas beveik neišvairduojamas, ypač jauniems. Galiu juos užtikrinti, kad tai labai painus ir sunkus pergyvenimas, kuriame džiaugsmas yra sumišęs su liūdesiu. Atmintyje iškyla veidai, daugybė veidų – žmonių, kurių jau nebėra, bet kurių artumą juntū bemaž fiziškai. Galvodamas ir apie juos, priimu šį garbinimą apdovanojimą.

Anketoje Lietuvos pilietybės atstatymui pareiškimas "neturiu intencijos atsisakyti mano Amerikos piliečio teisių" JAV įstaigose turbūt neturės jokios reikšmės; jo niekas nėskaitys. Anketa taikoma Lietuvos pareigūnų dėmesiui.

Geriausia būtų, jeigu Lietuvos Aukščiausioji Taryba deklaratyviniu įstatymu pripažintų Lietuvos pilietybę visiems užsienyje gyvenantiems ir turintiems į Lietuvos pilietybę teisę, nereikalaudama nei prašymo nei priesaikos. Taip būtų gal išvengta visokių galimų legalių komplikacijų.

Masiniai ar organizuotai keliant dvigubos pilietybės klausimą, ką dabar daro lietuviai – ir galimas daiktas kitos tautybės – reikėtų nepamiršti Immigration Law

and Procedure frazės, kad "dviguba pilietybė universaliai pripažinta kaip nepageidautinas fenomenas".

Atnaujindami prenumeratą ir kitomis progomis Dirvai aukojo:

Besperaitis V., Sedona	20.00
Bukaveckas T., Chicago	15.00
Kudukis J.K., Canada	15.00
Strasevičius S., Chicago	10.00
Abraitis S., Mt. Pleasant	20.00
Cepulis K., Canada	30.00
Česonis A., Linwood	5.00
Garlauskas B., Clev.	5.00
Jasėnas M., Tavares,	15.00
Jonušas E., Omaha	100.00
Smelstoriū A., Euclid	10.00
Stapulionis J., Waterbury ..	20.00
Vilkonis K., England	8.60
Aukštuolis M., Cleveland ...	20.00
Balbatas J., Cleveland	20.00
Dautas J., Wickliffe	10.00
Draugelis A., Canada	5.00
Giedraitienė A. England	7.00
Lauraitis A., Willow Sprgs.....	20.00

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame

LIETUVOS PILIETYBĖ

(Atkelta iš 2 psl.)

Departamento požiūriu, kad priimdami svetimos valstybės pilietybę, prileidžiama (presumed), kad asmuo turėjo intenciją JAV pilietybę pasilaikyti." (mano parbrėžta).

Užtikrinant Amerikos lietuvių, kad atstatymas Lietuvos pilietybės nėra priešingas "JAV valdžios nuostatams dėl JAV pilietybės išlaikymo," matomai remiamasi pasitikint State Departmento memorandumu savo ambasadoms. Šis memorandumas kalba apie "intenciją" atsisakyti JAV pilietybės" ir "įrodymų naštą", kad tokia intencija galėjo būti.

Bendruomenės Krašto Valdyba cituoja frazę, kad JAV pripažįsta dvigubą pilietybę "in individual cases". (individualuose atvejuose). Tai tiesa, bet čia svarbu pažymėti, kad cituojama direktyva ambasadom kaip tik kalba apie "individual cases," o ne visuotinai taikomą standartą. Jeigu virš 3,000 Amerikos lietuvių balsavo Lietuvos referendumu, tai čia jau nebe "individual cases", bet klasės yra kategorijos tūkstančių žmonių, siekiančių dvigubos pilietybės pripažinimą tuo pačiu laiku.

Dar kartą norėčiau atkreipti dėmesį į tai, kad intencijos ir savanoriškumo koncepcija aukščiausio Teismo dar nėra išspręsta.

Immigration Law and Procedure aiškinimai pataria, kad pilietis siekiant kitos valstybės pilietybės, mažiau sia ką turėtų padaryti, tai kreiptis į to krašto JAV am-

ROMAS PUKŠTYS,

Transpak firmos savininkas, vėl vyksta į Lietuvą. Pinigai pervedami doleriais, pasieks jūsų artimuosius liepos mėn. gale. Prašome atsiskaityti iki liepos 14 d.

TRANSPAK,
2638 W. 69th ST.,
CHICAGO, IL. 60629.
Tel. 312-436-7772

basadą ir raštu pareikšti, kad jis neturi intencijos JAV pilietybės atsisakyti.

Vaizdai iš Tautinės Sąjungos suvažiavimo baltiaus St. Petersburg, 1992 m. gegužės 16 d.

PERSEKIOJIMŲ VINGIUOSE

(apie a.a. K. Palčiauską)

Antanas Dundzila

Pasinaudodami 1992-I-21 d. DRAUGE K. Gmž. paskelbtais duomenimis apie K. Palčiausko bylą. 1981 m. K. Palčiauskui OSI iškėlė bylą atimti iš jo JAV pilietybę. OSI pareigūnai, ignoruodami istorinius faktus apie 1941 m. sukilimą ir Laikinąją Vyriausybę, kaltino jį kaip nacių kolaborantą, nuslėpusį atvykimo į Ameriką duomenis ir t.t. 1983 m. paskelbtu teismo sprendimu K. Palčiauskas neteko JAV pilietybės. Tada OSI dar iškėlė deportacijos bylą, kuria apkaltintasis taip pat pralaimėjo, bet ją apeliavo.

Po ilgo ir brangiai tiek pinigais tiek sveikata Palčiauskams atsiėjusio tšymosi teismuose, apeliacinis teismas atskyrė deportacijos sprendimą ("Reversed and remanded" – žemesnio teismo sprendimas pakeistas ir grąžintas) nuo JAV pilietybės atėmimo. Taip pat apeliacinis teismas pareiškė, kad OSI privalo pirmiau teisme įrodyti, kad K. Palčiauskas buvo nacių kolaborantas, o toje procedūroje K. Palčiauskas, kaip ir kiekvienas apkaltintasis, turi teisę gintis.

K. Palčiauskui šis reikšmingas sprendimas atėjo per vėlai. Jis tuo metu jau gulėjo suparalyzuotas slaugymo namuose ir vargu ar šią naujieną suprato. O tai buvo didelis Floridoje imigracijos teisėje besidarbuojančio G.A. Ruiz laimėjimas. Šį sprendimą teismas (United States Court of Appeals, Eleventh Circuit, Nr. 90-3471) paskelbė 1991-VIII-26. 1992-I-7 K. Palčiauskas mirė.

Tiek privačiai, tiek organizuotai lietuvių išeivija K. Palčiausko reikalams reiškė gyvą rūpestį. Tai suprantama, nes K. Palčiausko asme nyje buvę drebiama žiaurūs kaltinimai visai lietuvių tautai. Bent man žinomi, patys ryškiausi šio visuomeninio rūpesčio bruožai yra tokie.

Daug ir reikšmingai profesiniame juristo lygyje pasidarbavo adv. Povilas Žumakis. Tereikia prisiminti du jo paties suredaguotus leidinius, "Soviet Evidence in North American Courts" (1986) ir "The U.S. Department of Justice's Office of Special Investigations Cooperation with Soviet KGB / Procurators" (1984), jo dalyvavimą viešuose debatuose amerikiečių tarpe. Jis

buvo net į Australiją nuvykęs, kviestas ten dalyvavo Australijos Senato posėdyje. Dalyvavo Kanados Parlamento tyrinėjimo grupės darbuose ir viešuose debatuose.

Nežinau kieno sumanyta ir apie 1982 m. įkurta "Americans for due Process" organizacija veikė labai energingai ir efektingai. Šios organizacijos didžioji darbuotoja buvo Rasa Razgaitienė su talka. Ji šį pavasarį tais pačiais reikalais lankėsi Anglijoje.

Lietuvių Bendruomenė paskutiniu metu laikėsi santūriai, bet anksčiau į kaltinimus lietuvių tautai reagavo. Reikalus tinkamai aiškinti buvo renkamos aukos, 1985 pasirodė geras, pas amerikiečius advokatus užsakytas 30 psl. memorandumas (dėl kurio tuoj pat kilo kontraversija, kodėl, girdi, leidžiame pinigus užsakydami tokius projektus pas svetimuosius). Norėčiau spėlioti, kad LB talkininkavo ir kitų ratelių veikloje. Deja, šios pastangos sustojo, o vėliau LB atsisakė toliau šioje srityje darbuotis. Bylą "...turėtų užbaigti tie, kurie ją pradėjo...", teigiama viename 1990 m. LB Krašto Valdybos rašte. Gaila, kad laišką redagavusieji ir pasirašę nežinojo apie 1985 m. tos pačios LB vardu paruoštą memorandumą.

Taip pat veikė Lietuvių Teisėms Ginti Komitetas, bet apie jo rezultatus duomenų nemačiau. Vienu metu buvo kalbama apie kokios tai "class action" bylos kėlimą JAV valdžios įstaigoms, tačiau ir šis sumanymas tyliai numirė. Iš K. Pal

čiausko žinau, kad jo byla, kaip ir visas OSI reikalas, labai rūpėjo Lietuvos Diplomatinėi Tarnybai.

Privačių asmenų iniciatyva K. Palčiauskui padėti buvo ypač reikšminga. K. Palčiausko kaimynai, Floridos lietuviai buvo labai solidarūs ir daug padėjo. Karnių, Gimžauskų pavardės čia šviečia. Labai daug pasidarbavo ir bolševikų kalintas ir nacių gaudytas Mykolas Naujokaitis. Talkininkavo kiti mūsų rezistencinio gyvenimo darbuotojai, čia iškeltinas Dr. A. Damušis. Visų nežinau, visų čia neišvardinsi. Visiems, K. Palčiauskui padėjusiems, tenka mūsų visuomenės pagarba.

Buvo ir kitokių nuomonių ar komentarų. Vienas mūsų žymus visuomenininkas, K. Palčiauskui artimas asmuo, pasitraukęs mane į šalį, pasakė: "Mes esame per maži, per silpni kovoti su OSI ir jos turimais ištekiais. Būtų geriausia, kad Palčiauskas numirtų, visas reikalas pasibaigtų." Tai buvo pasakyta be piktos valios, gal netekus vilties, kad ką nors konkrečiau bus įmanoma laimėti.

Persekiojami visą dešimt metų trukusio intensyvaus tiek JAV teisinio proceso, tiek amerikiečių spaudos, Palčiauskai nepaprastai daug iškentėjo. K. Palčiauskas jau šito nebematė, bet, jam numirus, net sekančią dieną vietinėje spaudoje pasirodė straipsnis apie jį. Vadinasi, žaverai buvo pasiruošę, jo sveikatos padėtį sekė ir tykojo. Manau, kad visi K. Palčiausko laidotuvių dalyviai yra įamžinti kokioje nors slapto agentų padarytoje filmoje. Kai, savo žemiškas keliones pabaigė, mes "imigruosime" pro skaistyklos vartus, kokie nors inspektoriaus Žavero įpėdiniai išardys ir mus, kodėl mes ten, tose laidotuvėse dalyvavome.

Dr. K. Savickas Lietuvos krepšinio tėvas, mirė nesulaukęs ar Lietuvos rinktinė varžybose įspilietins pasaulio olimpiados žaidynėse. Čia jis sveikinasi su vienu iš žaidėjų.

1987 pradžioje JAV imigracijos įstaigos administracinis teismas Washingtono svarstė K. Palčiausko apeliaciją dėl deportacijos. Teismo posėdyje apkaltintąjį gynė du G.A. Ruiz firmos advokatai. Atrodė, kad Ruiz'as su partneriu posėdžiui buvo gerai pasiruošęs. Šis teismas savo sprendimo posėdyje nepaskelbė, jį nuleidė ar net porą metų. Nežinojau, ar OSI sprendimo tuoj pat laukė, ar buvo pasiruošusi K. Palčiauską, kaip kad kitus pralaimėjusius apeliacijas, tuoj pat areštuoti.

Paskutinį kartą su K. Palčiausku kalbėjau iš Washingtono 1990-III-11 d. vakare, grįžęs iš Lietuvos Pasiuntinybės, joje sulaukus Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo paskelbimo. Kalbėjomės ilgokai, su didelėmis viltimis Lietuvai ir paties K. Palčiausko bylos eiga. Tada atrodė, kad, jei ji Amerikos žaverai ir deportuotų, tai dabar turės deportuoti pas savuosius, į Lietuvą. Po šio pokalbio ir dar poros laiškų, praslinkus laiko tarpui, K. Palčiauską pritrėnkė kraujo išsiliejimas smegenyse.

1990-1991 m. bėgyje pro Washingtoną pravažiavo davo daug Lietuvos valdžios pareigūnų. Buvo prašyta, kad tik ji yra dabar kompetinga tvarkyti kolaboravimu apkaltintųjų reikalus ir kad JAV šiais reikalais santykiuotų su ja. Deja, norimų rezultatų nebuvo. Gi dabar tas reikalas nei K. Palčiauskui nei kitiems apkaltintiems nebeaktualus.

Bylos eigoje buvo keliama ir, eilinio žmogaus akimis, genialūs argumentai. Štai, gal prieš kurį laiką paskelbus amnestiją legalizuoti nelegalių Amerikos imigrantų padėtį, buvo vilčių ir K. Palčiauskui. Arba buvo argumentuota, kad, pagal Amerikos įstatymą, Amerika negali deportuoti asmens į kaimyninį kraštą – gi Beringo sąsiauryje yra pora

Amerikai ir Sovietų Sąjungai priklausančių salų, kurių neskiria net tarptautinio vandens ruožas.

K. Palčiausko bylos eigoje teko išgirsti, skaityti ir pamatyti ne vieną širdį šildantį žestą ir įvykį. Teko matyti visokių žmonių. Kai kurie iš jų buvo tolygūs K. Palčiausko asmenybės mėgsteliui.

Savo akimis taip pat Chicagoje ir Washingtono esančią keletą žaverų, kuriems 1941 m. sukilimas buvo vokiečių inspiruotas, laikinoji Vyriausybė – nacių marionetės, o K. Palčiauskas – nusikaltėlis.

Pamatyti gyvą žaverą, kaip prerijos žolėje plėšrų žvėrį, irgi yra savotiška gyvenimo pamoka. Tuomet jaunystėje skaitytą V. Hugo romanų scenas aiškiau išsąmonini. (1992-VI-12)

Naujas, NEBRANGUS

MAISTO siuntinys tik \$49 – mėsos gaminiai, cukrus, kava, aliejus, vaisiai ir kiti produktai.

Viso 22 svarai tik \$49.

Pats populiariausias **55 svarų** siuntinys iš įvairių produktų **tik \$85**. Vien tik **mėsos gaminių irgi \$85**.

Prie visų siuntinių galite užsakyti aspirino ir vitaminų. **TRANSPAK** firma taip pat parūpina butus, namus, automobilius ir traktorius.

TRANSPAK,
2638 W. 69th St.,
Chicago, IL 60629,
Tel. 312-436-7772.

LANDSCAPE CONSTRUCTION CO. FOR SALE

Established 1984 East Side Complete Landscape Co. Sell all or just Maintenance Div. including newer trucks, trailers & equipment principals only.

216-953-1513

Skaitykit ir platinkit
DIRVA

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE
FUNERAL HOME

Marquette Funeral Home
2533 West 71st Street
Chicago, Illinois 60629
1-(312)-476-2345

Hills Funeral Home
10201 South Roberts Road
Palos Hills, Illinois 60465
708-430-4455

Visus laidotuvių namus galite pasiekti skambindami 1-(312)-476-2345

ANTHONY B. PETKUS
DONALD A. PETKUS

Petkus Funeral Home
1410 South 50th Avenue
Cicero, Illinois 60650
708-863-2108

Petkus-Butkus Funeral Home
1446 South 50th Avenue
Cicero, Illinois 60650
708-652-1003

DONALD M. PETKUS
LAWRENCE C. GASUNAS

ŠOKIO SŪKURY – LIETUVA ŠIRDY! IX IŠEIVIJOS LIETUVIŲ TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENTĖ

1992-VII-5, Sekmd., 2 v.p.p. ROSEMONT HORIZON
6920 N. MANNHEIM RD. ROSEMONT, IL.

Rengia : JAV ir Kanados Lietuvių Bendruomenės
Programos rengėjai: Lietuvių Tautinių Šokių Institutas

AR ČIA IŠEITIS

Vladas Vijetis

Vienas mano draugas. Ne Florionas. Sako man:

– Sunku gyventi. Amerika visai nebetokia, kokią aš radau atvažiuavęs. O Lietuva visai ne tokia kaip aš ją palikau. Tai ką daryti?

Būdamas sąžiningas, kiek man tos sąžinės paliko gyvenant Amerikoje, patariau jam kreiptis į mano draugą Florioną. Buvau įsitikinęs, kad jis šį reikalą išnarplos kaip reikiant.

Florionas, isklusęs mano draugo skundo, sako:

– Svajok apie Lietuvą, kaip svajojai, kaip sapnuose matei. Ir turėk tokią savo praplikusioje galvoje. Vaizduokis, kad ten niekas nevagia, nieko neapiplėšinėja. Amerikiečiai gali vaikščioti po gatves dieną ir naktį ir niekas jų nepalies. Atvirkščiai, palydės namo su gražiais pokalbiais įterpdamas kai ką iš Maironio, kai ką iš Putino ar kitų. Paspaus tau ranką ir negriebs už kišenės ir neduos per galvą. Nes kai

tyk laikraščius iš Lietuvos. Ten partijos, partijėlės, frakcijos, frakcijėlės kariauja. Nežino dėl ko ir kam. Nežino laikraščiai. Bet aš žinau. Mušasi dėl gardaus valgio šaukšto. Atsimeni, taip Kudirka sakė. Jeigu dar neturi ant savo sienos Vyčio, tai pasikabink. Pravartu būtų dar Maironio ar kito kurio portretą. O kokiai partijai Lietuvoje priklausai?

– Aš bepartysis. Net nežinojau kas ta partija ar porcija.

– Va čia tai ir suklupai. Nežinojai, kad kiekviena partija dalina porcijas. Nepriklausai, negavai.

– Buvau žemdirbys. Neturėjau laiko nei apie partijas nei apie porcijas. Tik žvalgiausi per langą ar neateina anstolis su portfeliu manęs iš namų išvaryti.

– Va, čia priėjome šokių tokią išeitį. Matai, dabar Lietuvoje mažai kas benori arti ar akėti. Dabar šoka, dainuoja, politikuoja, į Ame-

riką važiuoja, o tų žemdirbių taip ir nebeliko. Būtam jaunesnis, galėtum važiuoti į Lietuvą. O dabar, kaip sakiau, svajok apie senus gerus laikus. Kad visiškai neatsiliktum, kartais uždainuok "Lietuva brangi", graži daina. Labai patriotiškai nuteikia.

– Na, o kaip Amerika, kurioje jau pusimtį praleidau? Nebe tokia. Dabar afrikiečiai dainuoja, kad baltus reikia mušti, o jų vadas Jessi pritaria. Aš baltas. Tai kur man dėtis? Kad užmuštų, gal ir nieko. Bet jei tik damuštų, tai kaip už ligonines išsimokėčiau?

Florionas buvo bent kiek priblokštas, bet tuoj rado atsakymą.

– Ką darysi, nedarysi, nepasidaryk policininku. Tiems tai blogai. Negaudai juodo nusikaltėlio, tave apkaltina. Gaudai tokį, ne tik gali gauti kulką, bet ir teisme tave gali nubausti. Dabar net dainą sukūrė kaip reikia policininkus šaudyti. O žinai, daina pagauna. Mes patys labai dainomis tikime. Jaudinamės dainuodami. O čia tau gražiai pata-

ria, kaip policiją naikinti. Blogai. Bet nesijaudink. Matau tavo gana senyvą povyzą. Tad kiek čia tau beliko. Pakentėk. Sėdėk namie. Nesivalkiok po gatves. Užsirakink bent keliais užraktais. o gal įtaisyk geležines duris. o dar geriau: užsitverk dvidešimties pėdų mūrinių tvora. Užtikrinu, su lauksi laimingos savo gyvenimo pabaigos.

– Bet aš nenoriu taip greit pasitraukti. Dabar Amerikoje prezidentiniai rinkimai. Trys kandidatai. Visi trys žada puikius laikus. O gal?

Florionas numojo ranka. Bet staiga, nugėręs gerą gurkšnį iš savo stiklinės, šūktelėjo:

– O kaip jeigu visus tris pasodinus į prezidento kėdę. Trys pažadai. Amerika būtų nepaprastas kraštas. Nei tu, nei aš, nei kiti nebe-

jaustumėme jokių ekonominių sunkumų. Viskas, kaip ranka atimta.

Čia neiškenčiau ir aš įsiterpęs:

– Man tai prie širdies. Būdamas spaustuvininkas labai nudžiugčiau. Visų tų trijų prezidentų pažadams įvykdyti, reikėtų daug pinigų. Spaustuvės dirbtų dieną ir naktį. Bent viena pramonės šaka išsikaptytų iš depresijos.

Mano draugas išklaušė atydziai Floriono patarimus, nors atrodė, kad nelabai juos ima į galvą. Bet važiuojant namo, paklausė:

– Kur galėčiau gauti didelį Vyčio paveikslą?

– Pas Vaznelį, 71 gatvėje, Marquette Parke.

– O kur galima gauti pigių plytų?

Supratau, kad Floriono patarimai nenuėjo vėjais.

DAR VIENAS ŽINGSNIS PAKELIUI Į BARCELONĄ

(Atkelta iš 12 psl.)

tą žaisti finalinėje aštuoniukėje, iš kurio tik pirmos 4 vietos pakliūs į Olimpinius Žaidimus.

Birželio 26 d. Lietuva žaidžia paskutines savo grupės rungtynes prieš NVS, kuri irgi iki šiol turi 4 laimėjimus. Nežiūrint, kas šias rungtynes laimės, abi šios komandos jau pakliuvo į finalinę 8-kę.

Pagal birželio 25 d. padėtį į finalinę 8-kę, šalia Lietuvos, jau kvalifikavosi Vokietija, "NVS" ir Slovėnija. Li kusios 4 komandos paaškęs po birželio 26 d.

Europos zonos turnyre dalyvauja 25 komandos padalintos į 4 grupes iš kurių po 2 pakliūva į finalinę aštuoniukę.

Finalinės aštuoniukės žaidimai vyks nuo birželio 29 iki liepos 5, Zaragosa, Ispanijoje. *amb*

Birželio 27 d. ryte mums

pranešė, kad žaidynėse su NVS (Rusija) Lietuvos rinktinė juos sumušė 116-79 santykiu. Tai dar vienas laimėjimas!

TOMAS PUKŠTYS Į BARCELONĄ

Tomas Pukštys birželio 21 d. laimėjo 1 vietą ieties metime JAV-bių olimpinėse atrankinėse lengvosios atletikos varžybose, vykstančiose šiuo metu New Orleans, LA. Jo pasekmė 262'-5" (79.98 m).

T. Pukštys šiais metais yra pirmaujantis JAV ietininkas. Jam priklauso JAV universitetų (NCAA) ieties metimo rekordas 273'-3" (83.30 m) pasiektas 1990 m. jam dar esant studentu Floridos Universitete.

Jis taipogi dalyvavo IV Pasaulio Lietuvių Žaidynėse praeitais metais Lietuvoje, laimėdamas aukso medalį ieties metime.

"TORVIL" LTD.

At the same time we would like to inform you of our new catalogue 'TORVIL 92' You pay only \$1.20 per Kg or \$0.50 per Lb. to send a parcel to your country.*

SELF PACKED PARCELS (AIR OR BOAT)
THE MOST ATTRACTIVE LOW PRICES
\$1.80 Lb.
Plus service charge

• FOOD • SWEETS • CIGARETTES • LIQUORS
• CLOTHING • SHOES • BEDDING • BICYCLES
• HARDWARE & APPLIANCES • KITCHEN SUPPLIES
• TOYS & STATIONERY • POTS & PLATES
• AGRICULTURAL EQUIPMENT & PARTS
• TIRES • CARPETS & FLOOR COVERINGS

CALL TOLL FREE CANADA 1-800-661-0210
U.S.A. 1-800-972-9284 or 1-800-932-7995

CANADA Head Office: 63 Galaxy Blvd., Unit #7, Rexdale, Ontario M9W 5P1 Tel.: (416) 798-3320 Fax: (416) 798-3321
Branch: 404 Roncesvalles Ave., Toronto, Ontario M6R 2M9 Tel.: (416) 534-3860 Fax: (416) 533-4910
U.S.A. Head Office: 2136 West Chicago Ave., Chicago, Ill. 60622 Tel.: (312) 278-5258 Fax: (312) 278-0875
Branch: R&R INTERPOSTMIR 1055 Broadway, Buffalo, N.Y. 14212 Tel/Fax (716) 894-9880

* This offer is valid for the catalogue orders only. Please note that this price is already included in the prices of the items.

CLEVELANDE ir apylinkėse

DIRVOS ATOSTOGOS

Dirvos tarnautojams vienos savaitės atostogos bus liepos 5-11 dienos savaitėje. Tos savaitės Dirva dar išeis, bet Dirvos nebus 13-18 d. savaitėje.

Atostogų metu vienas iš tarnautojų Dirvoje kasdien bus nuo 9 iki 11 valandos.

Po atostogų Dirva savo skaitytojus vėl lankys įprastine tvarka.

DIRVAI PAREMTI GEGUŽINĖ

Vilties D-jos valdyba (talkinant L.T.S-gos Clevelando skyriui) ruošia gegužinę, kuri įvyks š.m. rugpjūčio mėn. 9 d. 1 val. p.p., gražioje dr. Vytauto ir Aldonos Mauručių sodyboje, 8450 Bridlehurst Tr. Kirtland, OH. (netoli 306 kelio). Gegužinėje bus tiekiami karšti ir šalti užkandžiai, atsigaivinimui įvairūs gėrimai, o laimę pabandyti veiks loterija.

Gegužinė ruošiamą geram tikslui. Gegužinėje gautas pelnas bus skiriamas Dirvos spausdinimo ir leidimo reikalams.

Todėl, kviečiame visus Clevelando ir tolimesnių apylinkių Dirvos skaitytojus, rėmėjus ir svečius, atsilankyti į gegužinę, kur linksmai praleisite sekmadienio popietę jaukioje V. ir A. Mauručių sodyboje

Vilties D-jos Valdyba

TAUPOS KOOPERATINIS BANKAS

praneša, kad liepos 4 ir 5 dienomis bus uždarytas.

ATLANTA – SIUNTINIŲ ISTAIGA

liepos 4 d. bus uždaryta.

PATAISYKIME KLAIDAS

Dirvos birželio 18 d. numerį, skelbiant Lietuvos telefonų kodų lentelę, ATT bendrovė mum atsiuntė patį primąjį klaidingą numerį. Lietuvą šaukiant reikia sukurti ne 001, bet 011. Visi kiti numeriai teisingi.

CLEVELANDO BALFO RĖMĖJŲ ŽINIAI

Clevelando BALFO skyriaus v-bos posėdžio birželio mėn. 11 d. protokolo ištrauka apie pasiūstus pinigų seneliams, politiniams kaliniams bei našlaičiams paremti: –

Balfo įgaliotinė tai misijai atlikti Dana Čipkienė susitiko su Baliu Gajausku pol. kalinių ir tremtinių s-gos prezidentu, kuris taip pat yra BALFO atstovas Lietuvai.

Balys Gajauskas painformavo mus, kad šiuo metu jiems reikia pinigų užsimokėti už siuntimą vaistų, kuriuos dovanoja Švedija. Ta proga Dana Čipkienė perdavė Baliui Gajauskui \$4.000.00, kurie bus panaudoti sekančiais: –

1/3 Sibiro tremtiniams
1/3 Seneliams
1/3 Našlaičiams (ypatingai vaikams, kurie ateina į našlaitinę pavalgyti)

Balys Gajauskas įteikė Danai Čipkieniui pakvitavimą gautiems pinigams sumoje \$ 4.000.00 ir padėkos plakata.

PARENGIMAI

• LIEPOS 12 d. Šv. Jurgio parapijos Gegužinė. Parapijos sodyboje 11:30 val.

• LIEPOS 26 d. sekmadienyje 12-ą valandą popiet, Žalgirio šaulių kuopa rengia gegužinę prie ežero Beachland parke – 17815 Canter-

bury Rd. Cleveland.

• LIEPOS 29 iki RUGP. 2 D. Lietuvių klubas prisijungia prie "Old World" festivalio

• RUGPJŪČIO 2 d. – sekmadienyje 12-ą valandą popiet LKVS "RAMOVÉ" Cleveland'o skyrius rengia gegužinę prie ežero – Beachland parke, 17815 Canterbury Rd. Cleveland.

• RUGPJŪČIO 9 d. 1 val. DIRVOS ir Vilties gegužinė V. A. Mauručių sodyboje, Kirtlande.

• RUGPJŪČIO 23 d. – Lietuvių klubo Metinis Piknikas "Croatian" Centre – Kirtland 12 v.

• SPALIO 3-4 d. JAV LB Clevelando apylinkė ir Ohio apygarda rengia Lietuvos Dienas – Lithuanian Fair Clevelando Dievo Motinos parapijos patalpose.

• SPALIO 10 d. šeštadienį 7 val. vak. Pabaltiečių Bendravimo Vakaras – Latvių salėje. Rengia Clevelando Pabaltiečių Komitetą.

• LAPKRIČIO 15 d. Šv. Jurgio parapijos rudens festivalis 11:30 iki 3:30v.

• LAPKRIČIO 21 d. LKVS-gos "RAMOVÉ" Clevelando skyrius rengia Lietuvos Kariuomenės Šventės minėjimą Lietuvių Namuose – Clevelande.

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios – Šv. Jurgio parapijos salėje 9:30 v.v.

• GRUODŽIO 31 d. Lietuvių Namai ruošia Naujų Metų sutikimą 6:30 v.v.

SEKITE BURLAIVIŲ PARADĄ

Liepos 4 d. New Yorke bus didžiulis visų ragatos burlaivių paradas. Spaudos žiniomis tas paradas bus rodomas nuo 9 val. ryto JAV viešųjų TV stočių ekranuose, o jo komentatorius bus Walter Cronkite, kuris pats yra entuziastingas buriuotojas.

Clevelande ir Akrone viešosios TV stotys (Public TV) yra 25-tas ir 49-tas kanalai.

PARDUODAMAS VILNIUJE BUTAS

Parduodu gerą trijų atskirų kambarių, 69 m² bendro ploto butą antrame aukšte, Vilniuje. Kaina \$20.000

Skambinti:

New York 718-266-3942
Vilnius 47-03-07 po 9 val v.

JONAS NATKEVIČIUS

Šį pavasarį apvainikavo savo studijas John Carroll Universitete, University Heights Ohio, bakalauro laipsniu (BA). Jonas yra gimęs Clevelande. Pradžios mokslus baigė Dievo Motinos parapijos mokykloje, Clevelande. Brandos atestą gavo iš Gilmour Academy vidurinės mokyklos, Gates Mills, Ohio. Pradžios ir vidurinės mokyklos metais buvo aktyvus lengvoje

atletikoje, varždamasis už Žaibo sporto klubą. Ateinančių rudenį Jonas žada testuoti studijas magistro laipsniui gauti. Birželio 14 d. jo tėvai Arėjas ir Judita Natkevičiai savo sodyboje, Brecksville, Ohio, buvo surengę pikniką Jonui pagerbti. Dalyvavo skaitlingi šeimos nariai, giminės ir draugai.

Ger.J.

IŠ LIETUVOS IEŠKOMA

teta Ona Juškevičienė ir jos sūnus Petras. Prašom rašyti: Marijonai Jonytinei, Šermukšnių g. 13 Perlojos kaimas ir paštas Varėnos rajonas, Lietuva.

Skaitykit ir platinkit
DIRVA

NATIONAL TRAVEL & TOURS

Tel:(216)932-6100 Fax:(216)932-5236

KELIONĖMS Į LIETUVĄ IR Į
KITAS PASAULIO ŠALIS

SKAMBINKITE
RITAI STAŠKUTEI
932-6100

(12-15)

Siuntiniai į Lietuvą -

atlanta IE

639 East 185th Street
Euclid, OH 44119

Telefonas (216) 481-0011

KONTEINERIS IŠSIUNČIAMAS
BIRŽELIO 27 D.

Pasiteiraukite dėl skubiau pristatomų maisto siuntinių.

Greitai pristatomi pinigai Lietuvoje doleriais.

Čia galite užsisakyti video aparatūrą,
tinkančią naudoti Lietuvoje

Jūsų patogumui galite įsigyti dėžių siuntiniams
Dirbame: antr. - penkt. nuo 9 v.r. iki 5 v.v.,
šeštadienį nuo 9 v.r. iki 2 v. popiet

Pagrindinis atlanta IE ofisas - Chicagoje

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas
767 East 185th Street
Cleveland, Ohio 44119

481-6677

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

Della E., William J. Sr.,

William J. Jakubs Jr. ir

Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119

Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą rūdiesio
valandoje. Didele aikšte automobi-
liams pastatyti.

RITA MATAS - Broker - G.R.I. - C.R.A.

MATAS REALTORS

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS - teisinis patarėjas

NORMLS

DIRVA

VLIKO IŠKILMINGAS SEIMAS VILNIUJE

(Atkelta iš 1 psl.)

sąjūdžiams susitarus, sugrįžo atgal į savo Tėvynę – laisvą – nepriklausomą Lietuvą. 1944 metų vasario 16 dienos Deklaracijoje Lietuvos sostinėje – Vilniuje – VLIKas paskelbė: "Lietuvių Tautai, siekiančiai išlaisvinti Lietuvą iš okupacijos ir atstatančiai Lietuvos valstybės suverenius organus, kurių valstybinį veikimą buvo laikinai sutrukdžiusi svetimajėga, yra būtina vieninga politinė vadovybė. Tuo tikslu lietuvių politinės grupės, kaip Tautos politinės minties reiškėjos ir vykdytojos, nutarė sujungti visas savo jėgas bendram darbui ir sudarė VLIKą".

Ištisus 48 metus, VLIKas užsienyje atstovavo pavergtai Lietuvai – kalbėjo jos vardu ir lietuvių Tautos vardu parptautinėse konferencijose, kadangi ji to atlikti negalėjo ir visomis savo jėgomis kovojo dėl Lietuvos okupacijos teisinio pripažinimo ir kėlė lietuvių Tautos teisę į laisvę ir nepriklausomybę, – brolių ir sesių lietuvių persekiojimą. Gynė Lietuvos laisvės bylą.

Trys kartos VLIKo veikėjų parodė nenuilstamas pastangas, ryžtingumą, užsispyrimą ir politinius ėjimus dirbti, kovoti dėl Lietuvos laisvės. Visi tie darbai prisidėjo prie Lietuvos suverenumo atstatymo.

1979 metais balandžio 28 dieną paskelbta VLIKo išpareigojimo deklaracija, kuri buvo pakartojama kiekviename VLIKo seime, skelbė lietuviams ir pasauliui: "Lietuvos kova už Tautos laisvę ir valstybę nesikeičia. Ji yra nuolatinė, visuotinė, besąlyginė, ir vedanti į per-

galę. Ji vyksta kasdieną kultūrinėje, dvasinėje, savitarpio pagalbos, bendradarbiavimo bei politinėje srityse, okupuotoje Lietuvoje ir už jos ribų – vedanti į pergalę."

Tai buvo nedvejotinas VLIKo nusistatymas, kurio jis kantriai, sunkiai, nesvyruodamas per 48 metus siekė. Šiandien mes visi tai matome realybėje.

Šis pareiškimas buvo VLIKo veiklos gairės iki 1990 metų kovo 11 dienos, kada Lietuvos Aukščiausioji Taryba savo Nutarimu paskelbė laisvos – nepriklausomos Lietuvos atstatymą. 1990 metų kovo 17 – 18 dienomis VLIKas, įvertindamas Lietuvos demokratinių jėgų pastangas paskelbė: "VLIKas visokeriopai remia Lietuvos Respublikos naująją valdžią ir krašto demokratizavimo vyksmą."

Mes didžiuojamės mūsų Tautos vieningumu, siekiant ir paskelbiant Lietuvos Respublikos atstatymą. Mes tą darbą remiame ir remsime.

Lietuvių Tauta kuriasi naujam, demokratiniam gyvenimui. Visi į tą darbą turime įsijungti, visi to darbo įgyvendinimui turime padėti. Čia yra reikalinga kiekvieno lietuvių – kiekvienos lietuvių pagalba ir vieningumas.

Kiekvienoje demokratinėje visuomenėje yra būtina nuomonių ir pažiūrų diferenciacija, bet ji turi būti tolerantiška, gerbianči skirtas galvosenas ir metodus, ypačiai siekiant aukščiausio mūsų tikslo – Laisvos Nepriklausomos Lietuvos atstatymo.

VLIKo darbų užbaigimas jau buvo nustatytas 1944 metų liepos 2 dienos

Kardinolas Roger Mahoney birželio 10 d. pirmą kartą vizitavo Los Angeles Šv. Kazimiero lietuvių bažnyčią ir ta pačia proga atliko kun. klebono A. Olšausko į monsignorus pakėlimą. Nuotraukoje: Janina Čekanauskienė, gen. konsulas Vytautas Čekanauskas, kardinolas, prelatas J. A. Kučingis ir Birutė Tamulienė, buvusi ilgametė parapijos šeimininkė.

VLIKo deklaracijoje: "Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas per savo padalinius bei lietuvių politines ir kovos organizacijas ir toliau vadovaus lietuvių Tautai kaip Vyriausiasis Lietuvos – visuomenės politinis organas, TOL KOL nebus sudatyti laisvos nepriklausomos demokratinės visuomenės organai."

Šiandien tai yra jau atsiektas – Lietuvių Tauta laisva, nepriklausoma valstybė – Jungtinių Tautų, Helsinkio konferencijos ir daugumos valstybių pripažinta.

VLIKui suteiktas lietuvių Tautos mandatas ir įpareigojimas – dirbti, kovoti, siekti pilno teisinio ir diplomatinio Lietuvos pripažinimo – yra atsiektas ir VLIKo veikla yra baigiama.

Keturiasdešimt aštuonių (48) metų sunki, skausminga, pilna aukų ir kančių laisvės kova laimėta ir bendromis viso pasaulio lietuvių jėgomis ir pastangomis apvainikuota Lietuvos laisvės vainiku.

Atstatyta Lietuvos Respublikos valdžia toliau yra atsakominga ir neš visą sunkią našą Lietuvos pilnam demokratiniam atsistatymui. Mes žiūrime į Lietuvos Respublikos valdžią su

pasididžiavimu ir pagarba.

Bet dabartinė Lietuvos valdžios politinė, valdžioje esančių asmenų vieni kitais nepasitikėjimo ir kaltinimų krizė, vedanti į administratyvinės – vykdomosios ir įstatymų leidžiamosios institucijų nepajėgumą atlikti jiems tautos patikėtas pareigas, jaunai atgimstančiai Lietuvai yra labai sunkus ir pavojingas bandymas.

Vardan tos Lietuvos šis sunkus valstybinis susikryžiuojimas turi būti išspręstas nesinaudojant emociniais vieni kitus erzinančiais pareiškimais.

Visų lietuvių didžiausias tikslas yra laisva – demokratinė Lietuva, į kurios pilnutinį atstatymą galėtų įsijungti visi lietuviai.

Lietuvos laisvė ir nepriklausomybė visados buvo, yra ir bus nediskutuotina.

Dovanokime vieni kitiems, atleiskime vieni kitiems, ištieskime Rankas, kaip kad Baltijos grandinės dienoje, įjungdami visus lie-

DAR VIENAS ŽINGSNIS PAKELIUI Į BARCELONĄ

Lietuvos vyrų krepšinio rinktinė, dalyvaujanti Ispanijoje vykstančiame Europos zonos atrankiniame turnyre dėl dalyvavimo Olimpiuose Žaidimuose Barcelonoje, iki šiol savo grupėje įveikė Olandiją, Angliją, Vengriją ir Estiją ir su 4 laimėjimais užsigarantavo vie-

(Plačiau žiūrėk 10 psl.)

tuvių galutinai bendrai, vie ningai – Laisvai Nepriklausomai Lietuvai, kurioje kiekvienam lietuviui būtų džiaugsmas gyventi ir kurti savo ir savo vaikų ateitį ir nereikėtų dairytis į tolimus kraštus laimės ieškojimo – nes dar didesnę laimę ir viltį galėtume rasti savame krašte.

Vyriausias Lietuvos
Išlaisvinimo Komitetas
Vilnius, 1992-5-30 d.

Kardinolas Roger Mahoney po pamaldų bažnyčioje kalbasi su lietuvių šventovės priekybe. Iš kairės naujasis monsignoras Algirdas Olšauskas, kardinolas ir prel. J. A. Kučingis

Vytauto Didžiojo Universiteto
profesūros kolegai
dipl. inž. VLADUI TAMOŠIŪNUI,
NETEKUS ŽMONOS MALVINOS

reiškiu nuoširdžią užuojautą.

Dipl. inž. Jonas Miller

Lietuvos Dukterų narei
A. A.
STEFANIJAI GARLIENEI

mirus, reiškiame gilią užuojautą jos
vyrui JONUI GARLAI ir šeimai

Lietuvos Dukterys
Juno Beach, Florida